

KRYTERIA OCENIANIA Z GEOGRAFII
ORAZ WYMAGANIA EDUKACYJNE
DLA KLAS PO SZKOLE PODSTAWOWEJ
POZIOM PODSTAWOWY

I. ZASADY OGÓLNE

1. Nauczanie geografii w IV Liceum Ogólnokształcącym im. gen. Stanisława Maczka w Katowicach realizowane jest na podstawie programu nauczania autorstwa **Barbary Dzedzic, Barbary Korbel i Ewy Tuz -- Oblicza geografii- zakres podstawowy** zatwierdzonego do realizacji w szkole ponadpodstawowej- zgodnie z nową podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum (2025/2026).
2. Nauczyciel dostosowuje formy i wymagania stawiane uczniom do zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznej.
3. Na początku roku szkolnego nauczyciel informuje uczniów o zakresie wymagań na określoną ocenę oraz o sposobie i zasadach oceniania.
4. Zakres dłuższych sprawdzianów pisemnych oraz testów sprawdzających znajomość mapy, a także ich dokładne terminy są podawane przez nauczyciela z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
5. Kartkówki i ustne odpowiedzi uczniów przeprowadzane są bez wcześniejszej zapowiedzi.
6. Nauczyciel na bieżąco określa zakres oraz terminy wykonania prac domowych lub innych form aktywności.
7. Nauczyciel ocenia i udostępnia uczniom pisemne prace wraz z ustnym uzasadnieniem oceny.

II. ZASADY OCENIANIA

1. System punktowy ma charakter otwarty, co oznacza, że liczba punktów możliwych do uzyskania w ciągu semestru i roku szkolnego nie jest ustalona z góry.

III. ZASADY WYSTAWIANIA OCEN ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH

1. Liczba punktów możliwych do uzyskania nie jest ustalona z góry i system punktowy ma charakter otwarty.
2. Przedziały dla ocen końcowych Procent zdobytych przez ucznia oblicza się zgodnie ze wzorem:

$$\frac{\text{Liczba punktów zdobytych}}{\text{Liczba punktów możliwych do zdobycia}} \times 100\%$$

3. Przedziały dla ocen śródrocznych i rocznych:

Procent uzyskanych punktów	Ocena
0% - 44%	niedostateczny
45% - 59%	dopuszczający
60% - 74%	dostateczny
75% - 89%	dobry
90% - 99%	bardzo dobry
100% i powyżej	celujący

4. Wymagania na poszczególne oceny są zgodne z kryteriami zamieszczonymi w Statucie Szkoły.

IV. ZAKRES WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH NA POSZCZEGÓLNE OCENY SZKOLNE

Ocena pracy ucznia na lekcjach uwzględnia: pracę indywidualną, tj. aktywność na lekcji, pracę zgodną z poleceniami nauczyciela, wysiłek włożony w wykonanie zadania, pracę w parach i grupach, tj. równy udział w ćwiczeniu każdego ucznia.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. *NOWE Oblicza geografii*. Zakres podstawowy.

Klasa 1

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
2	3	4	5	6
I. Obraz Ziemi				
Uczeń: - dokonuje podziału nauk geograficznych na dyscypliny, - wymienia źródła informacji geograficznej, - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa</i>, <i>skala</i>, - wymienia elementy mapy, - wymienia rodzaje map, - omawia i czyta legendę mapy, - rozpoznaje rodzaje map w atlasie, - rozpoznaje i rozróżnia rodzaje skal, - opisuje na podstawie mapy turystycznej dowolny obszar.	Uczeń: - opisuje przedmiot i cele badań geograficznych, - wymienia źródła informacji potrzebne do charakterystyki własnego regionu, - wymienia funkcje GIS, - klasyfikuje mapy ze względu na skalę oraz ze względu na treść, - porównuje i szereguje skale, - wymienia najczęściej stosowane metody prezentowania informacji na mapach, - rozdziela formy terenu na mapie na podstawie układu poziomic, - podaje przykłady zastosowania map topograficznych, - posługuje się mapą hipsometryczną, - odnajduje na mapie obiekty	Uczeń: - określa miejsce geografii wśród innych nauk, - omawia przydatność i możliwości wykorzystania źródeł informacji geograficznej, - interpretuje dane liczbowe przedstawione w tabelach, na wykresach i diagramach, - przedstawia przykłady zastosowania różnych rodzajów map, - stosuje różne rodzaje skal i je przekształca, - posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie, - rozdziela ilościowe i jakościowe metody przedstawiania informacji geograficznej,	Uczeń: - wykazuje interdyscyplinarny charakter nauk geograficznych, - wymienia przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów prowadzonych w terenie, - porównuje metody jakościowe i ilościowe prezentacji informacji geograficznej, - interpretuje zdjęcia satelitarne, - czyta i interpretuje treści różnych rodzajów map, w tym topograficznych, - charakteryzuje działania systemu nawigacji satelitarnej GPS.	Uczeń: - podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii, - przedstawia możliwości wykorzystania różnych źródeł informacji geograficznych i ocenia ich przydatność, - omawia przykłady wykorzystania narzędzi GIS do analiz różnicowania przestrzennego środowiska geograficznego, - wykazuje przydatność fotografii i zdjęć satelitarnych do uzyskiwania informacji o środowisku

	geograficzne przedstawione na fotografii.	• podaje przykłady zastosowania różnego rodzaju map, • wskazuje różnice w sposobie przedstawiania rzeźby terenu na mapach topograficznej i ogólnogeograficznej, • określa współrzędne geograficzne na mapie.		geograficznym, • wyznacza współrzędne geograficzne z użyciem odbiornika GPS.
II. Ziemia we wszechświecie				
Uczeń: • posługuje się terminami: <i>gwiazda, planeta, księżyc, planetoida, meteoroid, kometa</i>, • wymienia ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny, • wymienia kolejno nazwy planet Układu Słonecznego, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ruch obiegowy, wysokość górowania Słońca, noc polarna, dzień polarny</i>, • podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi, • wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje na mapie świata ich granice, • posługuje się terminami: <i>ruch obrotowy, czas uniwersalny, czas strefowy</i>, • wymienia cechy ruchu obrotowego.	Uczeń: • charakteryzuje i porównuje planety Układu Słonecznego, w tym Ziemię, • podaje przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, • podaje przyczyny zmian długości dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych, • wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi, • wymienia rodzaje czasów na Ziemi, • wyjaśnia, czym są czas uniwersalny i czas strefowy.	Uczeń: • opisuje ciała niebieskie: planety karłowate, księżyce, planetoidy, meteoroidy, komety, • rozpoznaje ciała niebieskie na zdjęciach i mapach kosmosu, • podaje cechy Ziemi odróżniające ją od innych planet Układu Słonecznego, • przedstawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi, • opisuje poszczególne strefy oświetlenia Ziemi, • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania czasu na Ziemi, • analizuje mapę stref czasowych na Ziemi.	Uczeń: • omawia teorie pochodzenia wszechświata, • rozpoznaje wybrane gwiazdozbiory nieba północnego, • omawia powstawanie Układu Słonecznego, • porównuje cechy budowy planet grupy ziemskiej oraz planet olbrzymów, • wyjaśnia przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, • przedstawia dowody na ruch obrotowy Ziemi, • podaje przykłady oddziaływania siły Coriolisa i jego skutki w środowisku przyrodniczym, • oblicza czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych.	Uczeń: • porównuje odległości we wszechświecie i uzasadnia złożoność wszechświata, • wyjaśnia wpływ zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku na życie i działalność człowieka, • wyjaśnia wpływ różnic czasu na życie i działalność człowieka.
III. Atmosfera				
Uczeń: • wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, • odczytuje z mapy klimatycznej temperaturę powietrza na Ziemi, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, wyż baryczny, niż baryczny</i>, • odczytuje z mapy klimatycznej wartości	Uczeń: • charakteryzuje czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, • opisuje na podstawie map rozkład temperatury powietrza na Ziemi w styczniu i w lipcu, • wskazuje na mapie obszary, w których zaznacza się wpływ prądów morskich i wysokości bezwzględnych na temperaturę powietrza,	Uczeń: • porównuje rozkład temperatury w lipcu i w styczniu na półkuli północnej i półkuli południowej, • oblicza średnią roczną temperaturę powietrza w danej stacji klimatycznej, • wykazuje zależność ciśnienia atmosferycznego od temperatury powietrza,	Uczeń: • wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi, • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ciśnienia atmosferycznego na Ziemi, • opisuje na podstawie schematu globalną cyrkulację atmosfery, • przedstawia na podstawie mapy	Uczeń: • wykazuje na podstawie schematu związek między szerokością geograficzną a rozkładem temperatury powietrza na Ziemi, • wyjaśnia mechanizm cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej i wyższych szerokościach

ciśnienia atmosferycznego, - wskazuje na mapie ciśnienia atmosferycznego rozmieszczenie stałych wyżów barycznych i niżów barycznych na Ziemi, - wyjaśnia znaczenie terminu <i>kondensacja pary wodnej</i>, - wymienia przyczyny występowania opadów na Ziemi, - wymienia i wskazuje na mapie obszary o najmniejszych i największych rocznych sumach opadów na Ziemi, - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda</i>, <i>prognoza pogody</i>, - wymienia elementy pogody, - ustala warunki pogodowe na podstawie mapy synoptycznej, - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klimat</i>, <i>strefa klimatyczna</i>, - wskazuje na mapie strefy klimatyczne na Ziemi, - opisuje na podstawie map tematycznych dowolną strefę klimatyczną na Ziemi.	- opisuje na podstawie map rozkład ciśnienia atmosferycznego na Ziemi w styczniu i w lipcu, - wyjaśnia przyczyny ruchu powietrza, - wskazuje na mapie obszary objęte cyrkulacją pasatową, - wymienia czynniki wpływające na rozkład opadów atmosferycznych, - opisuje na podstawie mapy różnicowanie opadów na Ziemi, - wymienia sposoby pozyskiwania danych meteorologicznych, - charakteryzuje pogodę panującą na wybranym obszarze na podstawie mapy synoptycznej, - podaje różnicę między pogodą a klimatem, - wymienia przykłady globalnych zmian klimatu.	- wyjaśnia mechanizm powstawania układów barycznych na podstawie schematu, - przedstawia warunki niezbędne do powstania opadu atmosferycznego, - wyjaśnia na podstawie map tematycznych wpływ prądów morskich na wielkość opadów atmosferycznych na Ziemi, - podaje przykłady obszarów, na których występują zmienne warunki pogodowe w ciągu całego roku, - porównuje uproszczoną mapę pogody z mapą synoptyczną, - omawia czynniki klimatotwórcze, - opisuje na podstawie klimatogramów i mapy stref klimatycznych typy klimatów, - wykazuje różnicę między klimatem morskim i kontynentalnym, - wymienia przykłady lokalnych zmian klimatu.	synoptycznej i zdjęć satelitarnych prognozę pogody dla danego obszaru, - uzasadnia znaczenie prognozowania pogody w działalności człowieka na podstawie dostępnych źródeł informacji, - charakteryzuje i porównuje strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi oraz uzasadnia ich zasięgi, - przedstawia przyczyny i skutki globalnych zmian klimatu.	geograficznych, - podaje przyczyny występowania strefy podwyższonego i obniżonego ciśnienia na kuli ziemskiej, - wyjaśnia przyczyny występowania dużych sum opadów atmosferycznych w strefie klimatów równikowych, - wyjaśnia, na czym polega strefowość i astrefowość klimatów na Ziemi, - przedstawia przyczyny i skutki lokalnych zmian klimatu.
IV. Hydrosfera				
Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu <i>hydrosfera</i>, - podaje charakterystyczne cechy hydrosfery, - przedstawia podział wszechoceanu na mapie świata, - wskazuje na mapie wybrane morza i zatoki oraz podaje ich nazwy, - odczytuje z mapy zasolenie powierzchniowej warstwy wód oceanicznych, - wymienia rodzaje prądów morskich, - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rzeka</i>, <i>dorzecze</i>, <i>system rzeczny</i>, <i>zlewisko</i>,	Uczeń: - opisuje cechy fizykochemiczne wód morskich, - wyjaśnia, czym są prądy morskie, - przedstawia rozkład prądów morskich na świecie na podstawie mapy, - opisuje na podstawie schematu system rzeczny wraz z dorzeczem, - charakteryzuje na podstawie mapy sieć rzeczna na poszczególnych kontynentach, - wyjaśnia różnicę między lodowcem górskim i lądolodem, - wymienia części składowe lodowca górskiego,	Uczeń: - analizuje rodzaje i wielkość zasobów wodnych na Ziemi, - podaje przyczyny różnicowania zasolenia wód morskich, - omawia problem zanieczyszczenia wód morskich, - uzasadnia zależność gęstości sieci rzecznej na Ziemi od warunków klimatycznych, - przedstawia sposoby zasilania najdłuższych rzek Europy, Azji, Afryki i Ameryki Północnej i Ameryki Południowej,	Uczeń: - objaśnia mechanizm powstawania i układ powierzchniowych prądów morskich, - omawia na wybranym przykładzie ze świata znaczenie przyrodnicze i gospodarcze wielkich rzek, - wyjaśnia przyczyny występowania granicy wiecznego śniegu na różnej wysokości, - omawia etapy powstawania lodowca górskiego.	Uczeń: - wykazuje znaczenie wody dla funkcjonowania systemu przyrodniczego Ziemi, - omawia wpływ prądów morskich na życie i gospodarkę człowieka, - przedstawia podstawowy podział jezior ze względu na genezę misy jeziornej, - omawia wpływ zanikania pokrywy lodowej w obszarach okołobiegunowych na środowisko geograficzne.

- wymienia rodzaje rzek, - wskazuje na mapie świata przykładowe rzeki główne, systemy rzeczne i zlewiska, - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiecgórski, lądolód, granica wiecznego śniegu.</i>	wskazuje na mapie świata obszary występowania lodowców górskich i lądolodów.	- opisuje warunki powstawania lodowców, - omawia wpływ zaniku pokrywy lodowej na życie zwierząt w Arktyce.		
V. Litosfera. Procesy wewnętrzne				
Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>litosfera, skorupa ziemską,</i> - wymienia warstwy Ziemi, - wymienia główne minerały budujące skorupę ziemską, - wymienia podstawowe rodzaje skał występujących na Ziemi, - wyjaśnia, czym są procesy endogeniczne i je klasyfikuje, - wskazuje na mapie największe płyty litosfery i ich granice, - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plutonizm, wulkanizm, trzęsienia Ziemi,</i> - omawia budowę stożka wulkanicznego na podstawie schematu, - podaje na podstawie źródeł informacji przykłady wybranych trzęsień ziemi występujących na świecie.	Uczeń: - podaje cechy budowy wnętrza Ziemi, - wymienia powierzchnie nieciągłości we wnętrzu Ziemi, - opisuje warunki powstawania różnych rodzajów skał, - podaje przykłady skał o różnej genezie, - omawia podstawowe założenia teorii tektoniki płyt litosfery, - wymienia produkty wulkaniczne, - wyjaśnia różnicę między magmą i lawą, - wskazuje na mapie obszary sejsmiczne i asejsmiczne.	Uczeń: - opisuje właściwości fizyczne poszczególnych warstw Ziemi, - wyjaśnia różnice między skorupą oceaniczną a skorupą kontynentalną, - charakteryzuje wybrane skały o różnej genezie, - rozpoznaje wybrane skały, - omawia przyczyny przemieszczania się płyt litosfery, - wskazuje na mapie świata przykłady gór powstałych w wyniku kolizji płyt litosfery, - charakteryzuje formy powstałe wskutek plutonizmu, - opisuje rodzaje wulkanów ze względu na przebieg erupcji i rodzaj wydobywających się produktów wulkanicznych, - wskazuje na mapie ważniejsze wulkany i określa ich położenie w stosunku do granic płyt litosfery, - opisuje przyczyny i przebieg trzęsienia ziemi.	Uczeń: - opisuje zmiany temperatury, ciśnienia i gęstości zachodzące we wnętrzu Ziemi wraz ze wzrostem głębokości, - omawia zastosowanie skał w gospodarce, - rozdziela góry fałdowe, góry zrębowe i góry wulkaniczne, - opisuje na podstawie schematu powstawanie gór w wyniku kolizji płyt litosfery, - wyjaśnia wpływ ruchu płyt litosfery na genezę procesów endogenicznych, - wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień Ziemi.	Uczeń: - wyjaśnia związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery, - podaje przykłady występowania i wykorzystania skał we własnym regionie, - wskazuje różnice w procesach powstawania wybranych gór, na przykład Himalajów i Andów, - wymienia przykłady wpływu zjawisk wulkanicznych na środowisko przyrodnicze i działalność człowieka.
V. Litosfera. Procesy zewnętrzne				
Uczeń: klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi,	Uczeń: - wymienia czynniki rzeźbotwórcze, - podaje czynniki wpływające na intensywność wietrzenia na kuli	Uczeń: charakteryzuje procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi	Uczeń: przedstawia różnice między wietrzeniem mrozowym a wietrzeniem	Uczeń: wyjaśnia przyczyny zróżnicowania intensywności procesów

• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wietrzenie, zwietrzelina</i>, • wyróżnia rodzaje wietrzenia, • wyjaśnia znaczenie terminu <i>kras</i>, • wymienia skały, które są rozpuszczane przez wodę, • wymienia podstawowe formy krasowe, • wymienia rodzaje erozji rzecznej, • wymienia typy ujść rzecznych, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiec górski, lądolód</i>, • wymienia rodzaje moren, • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>abrazja, klif, plaża, mierzeja</i>, • wymienia czynniki kształtujące wybrzeża morskie, • podaje czynnik wpływający na siłę transportową wiatru, • wymienia rodzaje wydm, • wymienia rodzaje pustyń, • podaje nazwy największych pustyń na Ziemi i wskazuje je na mapie.	ziemskiej, • omawia warunki, w jakich zachodzą procesy krasowe, • odróżnia formy krasu powierzchniowego i krasu podziemnego, • rozróżnia erozję wgłębną, erozję wsteczną i erozję boczną, • porównuje na podstawie infografiki cechy rzeki w biegu górnym, środkowym i dolnym, • wskazuje na mapie największe delty i ujścia lejkowate, • wymienia formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców, • omawia proces powstawania różnych typów moren, • rozróżnia na podstawie fotografii formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i lądolodów, • wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności morza, • rozróżnia typy wybrzeży na podstawie map i fotografii, • wymienia formy terenu powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wiatru, • wyjaśnia na podstawie ilustracji różnice między wydmą paraboliczną a barchanem.	(erozja, transport, akumulacja), • wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, wietrzenie chemiczne i wietrzenie biologiczne, • przedstawia czynniki wpływające na przebieg zjawisk krasowych, • wskazuje na mapie znane na świecie, w Europie i w Polsce obszary krasowe, • wyjaśnia, na czym polega rzeźbotwórcza działalność rzek, • rozpoznaje na rysunkach i fotografiach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności rzek, • charakteryzuje typy ujść rzecznych na podstawie schematu, • dokonuje podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i akumulacyjne, • charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i lądolodów, • charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja) na podstawie schematu i zdjęć, • omawia czynniki warunkujące procesy eoliczne, • omawia warunki powstawania różnego rodzaju wydm.	termicznym, • omawia genezę wybranych form krasowych powierzchniowych i podziemnych, • opisuje przebieg oraz skutki erozji, transportu i akumulacji w różnych odcinkach biegu rzeki, • analizuje na podstawie schematu etapy powstawania meandrów, • opisuje niszczącą, transportową i akumulacyjną działalność lodowca górskiego i lądolodu, • porównuje typy wybrzeży morskich, podaje ich podobieństwa i różnice, • opisuje niszczącą, transportującą i budującą działalność wiatru, • rozróżnia na podstawie zdjęć formy rzeźby erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru.	rzeźbotwórczych rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia, • porównuje skutki rzeźbotwórczej działalności rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia.
VI. Pedosfera i biosfera				
Uczeń: • porządkuje etapy procesu glebotwórczego, • wymienia czynniki glebotwórcze, • rozróżnia gleby strefowe i niestrefowe, • podaje nazwy stref roślinnych,	Uczeń: • charakteryzuje najważniejsze poziomy glebowe na podstawie schematu profilu glebowego, • prezentuje na mapie rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych i niestrefowych,	Uczeń: • omawia cechy głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, • charakteryzuje główne typy gleb, • opisuje rozmieszczenie i warunki występowania głównych stref	Uczeń: • charakteryzuje procesy i czynniki glebotwórcze, • opisuje czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi.	Uczeń: • wskazuje zależność między klimatem a występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym, • wykazuje zależność szaty

• wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych, • wymienia gatunki roślin charakterystyczne dla poszczególnych stref roślinnych, • wymienia piętra roślinne na przykładzie Alp.	• podaje cechy głównych stref roślinnych na świecie, • porównuje na podstawie schematu piętrowość w wybranych górach świata.	roślinnych na świecie, • charakteryzuje piętra roślinne na wybranych obszarach górskich, • podaje wspólne cechy piętrowości na przykładzie wybranych gór świata.		roślinnej od wysokości nad poziomem morza.
--	--	---	--	---

Rozkład materiału i plan dydaktyczny NOWE Oblicza geografii do klasy pierwszej

Podstawa programowa 2024

Nr lekcji	Temat lekcji	Treści nauczania	Główne cele lekcji w postaci wymagań edukacyjnych Uczeń:	Zapis w nowej podstawie programowej	Proponowane środki dydaktyczne i procedury osiągania celów
I. Obraz Ziemi					
1.	Źródła informacji geograficznej	- rodzaje źródeł informacji geograficznej – przydatność i możliwości ich wykorzystania - przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów terenowych - tabele statystyczne, wykresy i diagramy (słupkowy, kołowy) oraz ich interpretacja - zdjęcia wykonane z powierzchni Ziemi oraz zdjęcia satelitarne - GIS i przykłady wykorzystania do analizy zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego	- omawia źródła informacji geograficznej, ich przydatność i możliwości wykorzystania - odszukuje w atlasie przykłady map zawierających informacje z poszczególnych nauk geograficznych - wymienia przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów prowadzonych w terenie - interpretuje dane liczbowe przedstawione za pomocą tabel, wykresów i diagramów - określa przydatność fotografii i zdjęć satelitarnych do pozyskiwania informacji o środowisku geograficznym - wyjaśnia, na czym polega prezentacja danych w GIS - omawia przykłady wykorzystania GIS do analizy zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego	I.1 I.4 I.5 I.6 I.8	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - Multibook - burza mózgów dotycząca źródeł informacji geograficznej oraz ich przydatności - praca z atlasem – szukanie przykładów map zawierających informacje z poszczególnych nauk geograficznych - ćwiczenia w pozyskiwaniu informacji na podstawie obserwacji i pomiarów terenowych - praca z tekstem z podręcznika oraz z rocznikiem statystycznym – analiza tabel statystycznych i różnych typów wykresów i diagramów - dyskusja dydaktyczna na temat przydatności zdjęć wykonanych z powierzchni Ziemi oraz zdjęć satelitarnych do pozyskiwania informacji o środowisku geograficznym - praca z tekstem z podręcznika – prezentacja zjawisk w GIS - praca z tekstem z podręcznika – wykorzystanie GIS do analizy zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego

GEOGRAFIA-POZIOM PODSTAWOWY
Rok szkolny 2025-2026

2.	Mapa jako obraz Ziemi	• mapa, skala, przekształcanie skali • obliczanie odległości na mapie • kartograficzne metody przedstawiania informacji geograficznej • przedstawianie rzeźby terenu na mapach • mapa hipsometryczna • wybrane metody jakościowe i metody ilościowe	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala mapy</i> • podaje składniki i cechy mapy • klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria • stosuje różne rodzaje skal i je przekształca • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości • omawia kartograficzne metody przedstawiania informacji geograficznych (przedstawianie rzeźby terenu na mapach) • wyróżnia graficzne i kartograficzne metody przedstawiania informacji geograficznych • stosuje metodę hipsometryczną do przedstawiania rzeźby terenu • posługuje się mapą hipsometryczną w celu odczytania rzeźby terenu • wskazuje różnice w sposobie przedstawiania rzeźby terenu na mapie topograficznej i mapie hipsometrycznej • opisuje metody jakościowe i ilościowe prezentacji zjawisk na mapach i je porównuje • odczytuje i interpretuje treść map wykonanych za pomocą różnych metod	I.2 I.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa hipsometryczna • burza mózgów dotycząca definiowania mapy, skali mapy i klasyfikacji map ze względu na różne kryteria • praca z mapą – określanie elementów i cech mapy • praca z mapami o różnym stopniu szczegółowości treści • ćwiczenia w przekształcaniu różnych rodzajów skal • rozwiązywanie zadań matematycznych dotyczących wykorzystania skali mapy do obliczania odległości • ćwiczenia w czytaniu mapy hipsometrycznej • praca z atlasem geograficznym i mapami ściennymi – różne metody prezentacji rzeźby terenu na mapach • praca z atlasem geograficznym i mapami ściennymi – opisywanie i porównywanie metod prezentacji zjawisk ilościowych oraz jakościowych na mapach • praca z mapą – odczytywanie i interpretacja treści map wykonanych za pomocą różnych metod
3.	Korzystamy z mapy	• przydatność oraz interpretacja zdjęć terenu oraz zdjęć satelitarnych • rodzaje map i przykłady ich zastosowania • interpretacja mapy turystycznej i topograficznej, w tym określanie współrzędnych geograficznych na mapie oraz za pomocą odbiornika GPS	• określa przydatność zdjęć terenu oraz zdjęć satelitarnych do pozyskiwania informacji o środowisku geograficznym • interpretuje treść zdjęć terenu oraz zdjęć satelitarnych • odnajduje na mapie obiekty geograficzne przedstawione na fotografii • przedstawia przykłady zastosowania różnych rodzajów map • interpretuje mapy turystyczne i topograficzne • podaje przykłady wykorzystania mapy turystycznej • określa współrzędne geograficzne na mapie oraz za pomocą odbiornika GPS	I.3 I.7	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa hipsometryczna • odbiornik GPS • zdjęcia satelitarne, zdjęcia terenu • ćwiczenia w interpretowaniu treści zdjęć terenu oraz zdjęć satelitarnych, a także określanie ich przydatności • praca z mapą i fotografią – odnajdywanie na mapie obiektów geograficznych przedstawionych na fotografii • dyskusja dydaktyczna na temat przykładów zastosowania różnych rodzajów map • ćwiczenia w czytaniu map turystycznej i topograficznej, wskazywanie przykładów jej wykorzystania • ćwiczenia w określaniu współrzędnych geograficznych na mapie oraz za pomocą odbiornika GPS

4.	Powtórzenie oraz utrwalenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Obraz Ziemi</i>				
	Test sprawdzający - Obraz Ziemi				
II. Ziemia we wszechświecie					
5.	Wszechświat i Ziemia	• stan poznania wszechświata • ciała niebieskie na zdjęciach oraz mapach kosmosu • gwiazdozbiory nieba północnego • porównanie planet Układu Słonecznego • inne ciała niebieskie (planety karłowate, księżyce, planetoidy, meteoroidy, komety) oraz ich charakterystyka	• wyjaśnia teorie pochodzenia wszechświata • opisuje ciała niebieskie we wszechświecie • rozpoznaje ciała niebieskie na zdjęciach i mapach kosmosu • rozpoznaje gwiazdozbiory nieba północnego • omawia budowę Układu Słonecznego • charakteryzuje i porównuje planety Układu Słonecznego, w tym Ziemię • opisuje inne ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny i porównuje je do siebie	II.1 II.3 II.4 II.5	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • plansze dydaktyczne • mapa kosmosu • mapa nieba • dyskusja na temat teorii dotyczących pochodzenia wszechświata • praca z tekstem z podręcznika – ciała niebieskie we wszechświecie • praca ze zdjęciami i z mapą kosmosu – rozpoznawanie ciał niebieskich • ćwiczenia w rozpoznawaniu gwiazdozbiorów nieba północnego • praca z ilustracją – omówienie budowy Układu Słonecznego • analiza porównawcza dotycząca planet Układu Słonecznego, w tym Ziemi • dyskusja na temat innych ciał niebieskich tworzących Układ Słoneczny

6.	Ruch obrotowy Ziemi	• cechy ruchu obrotowego Ziemi • następstwa ruchu obrotowego Ziemi, w tym siła Coriolisa • czas uniwersalny, czas strefowy • mapa stref czasowych	• opisuje cechy ruchu obrotowego Ziemi • przedstawia dowody na ruch obrotowy Ziemi • przedstawia konsekwencje ruchu obrotowego, w tym działanie siły Coriolisa • wskazuje skutki występowania siły Coriolisa dla środowiska przyrodniczego • wyróżnia rodzaje czasów na Ziemi • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania czasu na Ziemi • posługuje się czasem uniwersalnym i strefowym • analizuje mapę stref czasowych na Ziemi • oblicza czas strefowy dla wybranych miejscowości	II.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • plansze dydaktyczne prezentujące ruch obrotowy Ziemi • demonstracja ruchu obrotowego Ziemi na planszach dydaktycznych • dyskusja dydaktyczna dotycząca dowodów na ruch obrotowy Ziemi • dyskusja dydaktyczna na temat konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi, w tym siły Coriolisa • mapa mentalna – skutki występowania siły Coriolisa dla środowiska przyrodniczego • dyskusja dydaktyczna na temat rodzajów czasów na Ziemi i przyczyny ich zróżnicowania • ćwiczenia w posługiwaniu się czasem uniwersalnym i strefowym • praca z mapą stref czasowych
7.	Ruch obiegowy Ziemi	• cechy ruchu obiegowego Ziemi • oświetlenie Ziemi w różnych porach roku • strefy oświetlenia Ziemi • obliczanie wysokości Słońca nad widnokretem • następstwa ruchu obiegowego Ziemi	• opisuje na podstawie schematu cechy ruchu obiegowego Ziemi • omawia oświetlenie Ziemi w różnych porach roku • omawia czas trwania dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych • wydziela strefy oświetlenia Ziemi i ich granice • przedstawia inne następstwa ruchu obiegowego Ziemi	II.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • tellurium lub inne dostępne modele do prezentacji ruchów Ziemi oraz jej oświetlenia • plansze dydaktyczne • pokaz ruchu obiegowego Ziemi przy użyciu tellurium (ew. innych dostępnych modeli) i plansz dydaktycznych • analiza rysunków dotyczących oświetlenia Ziemi w różnych porach roku • analiza ilustracji stref oświetlenia Ziemi • mapa mentalna – inne następstwa ruchu obiegowego Ziemi
8.	Powtórzenie oraz utrwalenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Ziemia we wszechświecie</i>				
	Test sprawdzający				
III. Atmosfera					

9.	Temperatura powietrza	• czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza na Ziemi • temperatura powietrza na Ziemi w styczniu i w lipcu (analiza mapy klimatycznej)	• opisuje czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza na Ziemi • omawia na podstawie mapy klimatycznej rozkład temperatury powietrza w styczniu i w lipcu • wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi	III.1 III.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa tematyczna • roczniki statystyczne • plansze dydaktyczne • praca z tekstem z podręcznika – czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza na Ziemi • analiza mapy – rozkład temperatury powietrza w styczniu i w lipcu • analiza tekstu z podręcznika pod kątem przyczyn nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi
10.	Ciśnienie atmosferyczne	• ciśnienie atmosferyczne, wyż baryczny, niż baryczny, wiatr, powstawanie ośrodków barycznych • rozkład ciśnienia atmosferycznego na Ziemi w styczniu i w lipcu (analiza mapy) • globalna cyrkulacja atmosfery	• wyjaśnia, co to jest ciśnienie atmosferyczne, wyż baryczny i niż baryczny • analizuje na podstawie schematu powstawanie ośrodków barycznych na półkuli północnej • omawia na podstawie mapy rozkład ciśnienia atmosferycznego na Ziemi w styczniu i w lipcu • wykazuje zależność ciśnienia atmosferycznego od temperatury powietrza • podaje przyczyny zróżnicowania ciśnienia atmosferycznego na Ziemi • wyjaśnia, korzystając ze schematu, mechanizm globalnej cyrkulacji atmosferycznej • wyjaśnia mechanizm cyrkulacji atmosferycznej w strefie międzyzwrotnikowej (w tym cyrkulacji monsunowej) i w wyższych szerokościach geograficznych	III.2 III.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa tematyczna • roczniki statystyczne • plansze dydaktyczne • analiza schematu powstawania ośrodków barycznych • praca z mapą rozkładu ciśnienia atmosferycznego w lipcu i w styczniu • dyskusja dydaktyczna na temat przyczyn zróżnicowania ciśnienia atmosferycznego na Ziemi • analiza schematu globalnej cyrkulacji atmosferycznej • praca z tekstem z podręcznika – cyrkulacja powietrza w strefie międzyzwrotnikowej i w wyższych szerokościach geograficznych

GEOGRAFIA-POZIOM PODSTAWOWY
Rok szkolny 2025-2026

11.	Opady atmosferyczne	• przyczyny występowania opadów atmosferycznych • cechy rozkładu przestrzennego opadów atmosferycznych na Ziemi • roczna suma opadów atmosferycznych na Ziemi (analiza mapy)	• przedstawia warunki niezbędne do powstania opadów atmosferycznych • opisuje czynniki wpływające na rozkład opadów atmosferycznych • przedstawia cechy rozkładu przestrzennego opadów atmosferycznych na Ziemi z wykorzystaniem mapy • wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu opadów atmosferycznych na Ziemi	III.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa tematyczna • roczniki statystyczne • plansze dydaktyczne • burza mózgów na temat warunków niezbędnych do powstania opadów atmosferycznych • praca z tekstem z podręcznika – czynniki wpływające na rozkład opadów atmosferycznych • analiza mapy tematycznej – rozmieszczenie opadów atmosferycznych na Ziemi • pogadanka heurystyczna na temat przyczyn nierównomiernego rozkładu opadów atmosferycznych
12.	Prognozowanie pogody	• pogoda i jej elementy • prognozowanie pogody • analiza mapy synoptycznej i zdjęć satelitarnych	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, prognoza pogody, mapa synoptyczna</i> • określa elementy pogody • prognozuje zmiany elementów pogody na wybranym obszarze • odczytuje dane meteorologiczne zamieszczone na mapie synoptycznej • analizuje mapę synoptyczną i zdjęcia satelitarne umożliwiające prognozowanie pogody • porównuje uproszczoną mapę pogody z mapą synoptyczną • podaje przykłady zastosowania prognozy pogody w gospodarce	III.4	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapy synoptyczne i zdjęcia satelitarne • roczniki statystyczne • plansze dydaktyczne • burza mózgów dotycząca pogody, prognozy pogody, mapy synoptycznej • mapa mentalna – elementy pogody • analiza mapy synoptycznej i zdjęcia satelitarnego w celu prognozowania pogody • burza mózgów na temat prognozowania zmian elementów pogody na wybranym obszarze • analiza porównawcza mapy pogody z mapą synoptyczną • plakat – przykłady zastosowania prognozy pogody w gospodarce

13. 14.	Klimaty na kuli ziemskiej	- klimat i czynniki kształtujące klimat na Ziemi - strefy klimatyczne świata - typy klimatów (morski, kontynentalny) - globalne i lokalne zmiany klimatu, ich przyczyny i skutki	- definiuje klimat i wymienia elementy klimatu - omawia czynniki kształtujące klimat na Ziemi - wyjaśnia, na czym polega strefowość klimatów na Ziemi - charakteryzuje strefy klimatyczne na Ziemi i uzasadnia zasięg tych stref - opisuje wybrane typy klimatów na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej - porównuje strefy klimatyczne i wybrane typy klimatów na Ziemi na podstawie rocznego przebiegu temperatury powietrza i sum opadów atmosferycznych - wykazuje różnicę między klimatem morskim a klimatem kontynentalnym - przedstawia globalne i lokalne zmiany klimatu, ich przyczyny i skutki	III.5 III.6	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - Multibook - mapa tematyczna - roczniki statystyczne - plansze dydaktyczne - burza mózgów na temat klimatu i elementów klimatu - praca z tekstem z podręcznika – czynniki kształtujące klimat na Ziemi - praca z mapą stref klimatycznych - analiza klimatogramów – charakterystyka stref klimatycznych i wybranych typów klimatu - dyskusja dydaktyczna na temat różnic między klimatem morskim a klimatem kontynentalnym - burza mózgów – globalne i lokalne zmiany klimatu, ich przyczyny i skutki
15.	Powtórzenie oraz utrwalenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Atmosfera</i> Test sprawdzający				
IV. Hydrosfera					

16. 17.	Zasoby wodne Ziemi. Wszechocean	- rodzaje i wielkość zasobów wodnych na Ziemi - podział wszechoceanu - cechy fizykochemiczne wód morskich - mechanizm powstawania powierzchniowych prądów morskich i ich układ - problem zanieczyszczenia wód morskich - wpływ prądów morskich na życie i gospodarkę człowieka	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>hydrosfera</i> - analizuje rodzaje i wielkość zasobów wodnych na Ziemi - przedstawia podział wszechoceanu na mapie świata - przedstawia cechy fizykochemiczne wód morskich - wymienia rodzaje ruchów wody morskiej - objaśnia mechanizm powstawania i układ powierzchniowych prądów morskich - omawia problem zanieczyszczenia wód morskich - omawia wpływ prądów morskich na życie i gospodarkę człowieka	IV.1 IV.2 IV.3	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - Multibook - mapa ogólnogeograficzna - słowniki, encyklopedie, czasopisma geograficzne - plansze dydaktyczne - słownik geograficzny - analiza danych (w postaci tabel i wykresów) dotyczących zasobów wodnych na Ziemi - rozmowa nauczająca na temat podziału wszechoceanu, z wykorzystaniem mapy ogólnogeograficznej - praca z mapą tematyczną – różnicowanie temperatury i zasolenia wód morskich na świecie - dyskusja dydaktyczna na temat rodzajów ruchów wody morskiej - analiza tekstu z podręcznika – mechanizm powstawania powierzchniowych prądów morskich i ich układ - analiza mapy rozkładu prądów morskich na świecie - mapa mentalna – problem zanieczyszczenia wód morskich - burza mózgów dotycząca wpływu prądów morskich na życie i gospodarkę człowieka
18.	Wody powierzchniowe	- rzeka, dorzecze, system rzeczny, zlewisko - rodzaje rzek (stałe, okresowe i epizodyczne) - przyczyny różnicowania sieci rzecznej na Ziemi - występowanie wybranych typów jezior	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rzeka, dorzecze, system rzeczny, zlewisko</i> - omawia na podstawie schematu poszczególne elementy systemu rzeczego wraz z dorzeczem - wyróżnia rodzaje rzek (stałe, okresowe, epizodyczne) i wskazuje ich przykłady na mapie - charakteryzuje na podstawie mapy sieć rzeczna na poszczególnych kontynentach - omawia przyczyny różnicowania sieci rzecznej na Ziemi - wymienia wybrane typy jezior i wskazuje ich przykłady na mapie ogólnogeograficznej - wyjaśnia czym są obszary bagienne i wskazuje najważniejsze z nich na mapie ogólnogeograficznej	IV.4	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - Multibook - mapa ogólnogeograficzna - słowniki, encyklopedie, czasopisma geograficzne - plansze dydaktyczne - słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie terminów: <i>rzeka, dorzecze, system rzeczny, zlewisko</i> - analiza schematu systemu rzeczego wraz z dorzeczem - praca z tekstem z podręcznika – rodzaje rzek - analiza mapy ogólnogeograficznej – różnicowanie sieci rzecznej na Ziemi - praca z tekstem z podręcznika – przyczyny różnicowania sieci rzecznej na Ziemi - praca z tekstem z podręcznika i mapą ogólnogeograficzną – wybrane typy jezior, obszarów bagiennych i ich występowanie

19.	Lodowce górskie i lądolody	• proces powstawania lodowców • granica wiecznego śniegu • występowanie lodowców górskich i lądolodów na Ziemi • wpływ zanikania pokrywy lodowej na obszarach okołobiegunowych na środowisko geograficzne	• analizuje warunki powstawania lodowców • wyjaśnia, z jakiego powodu na różnych szerokościach geograficznych granica wiecznego śniegu występuje na innych wysokościach • wymienia czynniki warunkujące powstawanie lodowców górskich • wymienia części składowe lodowca górskiego • omawia występowanie lodowców górskich i lądolodów na Ziemi • wymienia różnice między lodowcem górskim a lądolodem • opisuje wpływ zanikania pokrywy lodowej na obszarach okołobiegunowych na środowisko geograficzne	IV.5 IV.6	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa ogólnogeograficzna • słowniki, encyklopedie, czasopisma geograficzne • plansze dydaktyczne • słownik geograficzny • praca z tekstem z podręcznika – warunki powstawania lodowców • praca z wykresem – analiza przebiegu granicy wiecznego śniegu zależnie od szerokości geograficznej • dyskusja dydaktyczna – czynniki warunkujące powstawanie lodowców górskich • analiza schematu – części składowe lodowca górskiego • charakterystyka występowania lodowców górskich i lądolodów na Ziemi • burza mózgów na temat różnic między lodowcem górskim a lądolodem • praca z materiałami źródłowymi – wpływ zanikania pokrywy lodowej na obszarach okołobiegunowych na środowisko geograficzne
20.	Powtórzenie oraz utrwalenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Hydrosfera</i> Test sprawdzający				
V. Litosfera. Procesy wewnętrzne					

21.	Skąły. Budowa wnętrza Ziemi.	• cechy budowy wnętrza Ziemi • litosfera i budowa skorupy ziemskiej (skorupa kontynentalna i skorupa oceaniczna) • podział skał • wybrane rodzaje skał oraz ich gospodarcze zastosowanie	• opisuje cechy budowy wnętrza Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>litosfera</i>, <i>skorupa ziemska</i> • omawia budowę skorupy ziemskiej (skorupy oceanicznej i skorupy kontynentalnej) • opisuje skład mineralogiczny skorupy ziemskiej • omawia podział skał ze względu na pochodzenie • rozpoznaje wybrane rodzaje skał • przedstawia gospodarcze zastosowanie skał	V.1 V.4	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • okazy skał i minerałów • albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu • plansze dydaktyczne • praca z ilustracją – analiza budowy wnętrza Ziemi • analiza schematu budowy skorupy ziemskiej (skorupy oceanicznej i skorupy kontynentalnej) • praca z tekstem z podręcznika – skład mineralogiczny skorupy ziemskiej • analiza ilustracji dotyczącej podziału skał ze względu na pochodzenie • ćwiczenia – obserwacja i rozpoznawanie wybranych skał • plakat – gospodarcze zastosowanie skał
22.	Tektonika płyt litosfery	• związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery • ruchy górotwórcze	• omawia podstawowe założenia teorii tektoniki płyt litosfery • przedstawia rozmieszczenie płyt litosfery na podstawie mapy tematycznej • omawia związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery • charakteryzuje powstawanie gór w wyniku ruchu płyt litosfery na podstawie ilustracji • wskazuje na mapie świata przykłady gór powstałych w wyniku ruchu płyt litosfery	V.1 V.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa tematyczna • albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu • plansze dydaktyczne • dyskusja dydaktyczna na temat podstawowych założeń teorii płyt litosfery, z wykorzystaniem mapy płyt litosfery • analiza mapy tematycznej – rozmieszczenie płyt litosfery • praca z materiałem źródłowym – związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery • analiza ilustracji – powstawanie gór w wyniku ruchu płyt litosfery • praca z mapą ogólnogeograficzną – przykłady gór powstałych w wyniku ruchu płyt litosfery • analiza mapy i ilustracji dotyczących ruchów górotwórczych

23.	Plutonizm, wulkanizm i trzęsienia ziemi	• główne procesy wewnętrzne prowadzące do urozmaicenia powierzchni Ziemi • wulkanizm, plutonizm, trzęsienia ziemi (krótka charakterystyka)	• klasyfikuje główne procesy wewnętrzne kształtujące litosferę • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkanizm, plutonizm, trzęsienia ziemi</i> • charakteryzuje przebieg głównych procesów wewnętrznych prowadzących do urozmaicenia powierzchni Ziemi (wulkanizm, plutonizm, trzęsienia ziemi) • wyjaśnia wpływ budowy wnętrza Ziemi na genezę procesów endogenicznych • wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a rozmieszczeniem czynnych wulkanów i występowaniem trzęsień ziemi	V.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa tematyczna • albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu • plansze dydaktyczne • praca z tekstem z podręcznika – procesy wewnętrzne kształtujące litosferę • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie terminów: <i>wulkanizm, plutonizm, trzęsienia ziemi</i> • praca z materiałem źródłowym – przebieg procesów wewnętrznych prowadzących do urozmaicenia powierzchni Ziemi (wulkanizm, plutonizm, trzęsienia ziemi) • dyskusja dydaktyczna na temat zależności między ruchami płyt litosfery a rozmieszczeniem czynnych wulkanów i występowaniem trzęsień ziemi
24.	Powtórzenie oraz utrwalenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Litosfera. Procesy wewnętrzne</i> Test sprawdzający				
VI. Litosfera. Procesy zewnętrzne					

25.	Wietrzenie. Procesy krasowe	- procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi (erozja, transport, akumulacja) - rodzaje wietrzenia (fizyczne, chemiczne, biologiczne) - procesy krasowe i formy rzeźby krasowej	- klasyfikuje procesy zewnętrzne (egzogeniczne) kształtujące powierzchnię Ziemi - charakteryzuje główne procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi (erozja, transport, akumulacja) - wyróżnia rodzaje wietrzenia (fizyczne, chemiczne, biologiczne) - podaje czynniki decydujące o intensywności wietrzenia na kuli ziemskiej - omawia skutki procesów wietrzenia na podstawie fotografii - wyjaśnia znaczenie terminu <i>krasowienie</i> - wymienia czynniki wpływające na przebieg procesów krasowych - omawia procesy krasowe i formy rzeźby krasowej (powierzchniowej i podziemnej) - wskazuje na mapie znane na świecie, w Europie i w Polsce obszary krasowe	V.3	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - Multibook - mapa ogólnogeograficzna - albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu - plansze dydaktyczne - burza mózgów na temat klasyfikacji procesów zewnętrznych (egzogenicznych) kształtujących powierzchnię Ziemi - praca z tekstem z podręcznika – erozja, transport, akumulacja jako procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi - praca z tekstem z podręcznika – rodzaje wietrzenia (fizyczne, chemiczne, biologiczne) - analiza ilustracji i fotografii – skutki wietrzenia - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie terminu <i>krasowienie</i> - burza mózgów dotycząca czynników wpływających na przebieg procesów krasowych - analiza tekstu z podręcznika oraz infografiki – procesy krasowe i formy rzeźby krasowej (powierzchniowe i podziemne) - praca z mapą ogólnogeograficzną – obszary krasowe na świecie, w Europie i w Polsce
-----	-----------------------------	--	--	-----	--

26.	Rzeźbotwórcza działalność rzek	• cechy rzeźbotwórczej działalności rzeki (erozja, transport i akumulacja w górnym, środkowym oraz dolnym biegu rzeki) • powstawanie meandrów • typy ujść rzecznych	• podaje cechy rzeźbotwórczej działalności rzeki (erozja, transport, akumulacja w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki) • omawia rodzaje erozji rzecznej i zna warunki, w jakich ona zachodzi • rozpoznaje na rysunkach i fotografiach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności rzek • omawia skutki rzeźbotwórczej działalności rzek • analizuje na podstawie schematu proces powstawania meandrów • charakteryzuje typy ujść rzecznych na podstawie mapy i zdjęć satelitarnych • wskazuje na mapie ujścia deltowe i lejkowate	V.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa ogólnogeograficzna • Multibook • albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu • plansze dydaktyczne • praca z tekstem z podręcznika i analiza ilustracji oraz infografiki – cechy rzeźbotwórczej działalności rzek – erozji, transportu i akumulacji w różnych odcinkach rzeki • dyskusja dydaktyczna na temat rodzajów erozji rzecznej i warunków, w jakich ona zachodzi • analiza ilustracji i fotografii – formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności rzek • praca z tekstem z podręcznika – skutki rzeźbotwórczej działalności rzek • analiza schematu – powstawanie meandrów • praca z tekstem z podręcznika oraz ze zdjęciem satelitarnym – typy ujść rzecznych • praca z mapą – wskazywanie ujść deltowych i lejkowatych
27.	Rzeźbotwórcza działalność lodowców górskich i lądolodów	• niszcząca, transportowa i akumulacyjna działalność lodowców • formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców • formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lądolodów	• opisuje niszczącą, transportową i akumulacyjną działalność lodowców • wymienia formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców górskich i lądolodów • rozróżnia na podstawie fotografii i schematu formy, które powstały w wyniku działalności lodowców górskich i lądolodów • omawia skutki rzeźbotwórczej działalności lodowców górskich i lądolodów	V.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa ogólnogeograficzna • albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu • plansze dydaktyczne • praca z tekstem z podręcznika, rysunkami oraz fotografiami – niszcząca, transportowa i akumulacyjna działalność lodowców • analiza infografiki – formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców górskich i lądolodów • dyskusja dydaktyczna na temat skutków rzeźbotwórczej działalności lodowców górskich i lądolodów

28.	Rzeźbotwórcza działalność morza	- niszcząca i budująca działalność morza - formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja) - typy wybrzeży	- wymienia czynniki wpływające na kształtowanie wybrzeży morskich - charakteryzuje niszczącą i budującą działalność morza - wymienia formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja) - rozdziela na fotografiach formy powstałe w wyniku niszczącej i budującej działalności fal i prądów morskich - rozdziela na zdjęciach terenu oraz na zdjęciach satelitarnych typy wybrzeży i wskazuje je na mapie - omawia skutki rzeźbotwórczej działalności morza	V.3	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - Multibook - mapa ogólnogeograficzna - albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu - plansze dydaktyczne - burza mózgów na temat czynników wpływających na kształtowanie wybrzeży morskich - praca z tekstem z podręcznika i analiza ilustracji i fotografii – niszcząca i budująca działalność morza - analiza schematów – formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja) - analiza fotografii – formy powstałe w wyniku niszczącej i budującej działalności fal i prądów morskich - analiza map, zdjęć terenu oraz zdjęć satelitarnych – typy wybrzeży - dyskusja dydaktyczna – skutki rzeźbotwórczej działalności morza
29.	Rzeźbotwórcza działalność wiatru	- uwarunkowania procesów eolicznych - niszcząca, transportowa i budująca działalność wiatru - formy rzeźby terenu powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wiatru - rodzaje pustyń - rodzaje wydym	- omawia uwarunkowania procesów eolicznych - podaje czynniki wpływające na intensywność rzeźbotwórczej działalności wiatru - charakteryzuje niszczącą, transportową i budującą działalność wiatru - wymienia formy rzeźby terenu powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wiatru - rozdziela na podstawie fotografii formy erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru - wymienia rodzaje pustyń i podaje przykłady ich występowania na różnych kontynentach - opisuje na podstawie ilustracji rodzaje wydym - wyjaśnia różnice między wydym paraboliczną a barchanem - omawia skutki rzeźbotwórczej działalności wiatru	V.3	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - Multibook - mapa ogólnogeograficzna - albumy, czasopisma, plakaty, fotografie przedstawiające formy rzeźby terenu - plansze dydaktyczne - praca z tekstem z podręcznika – uwarunkowania procesów eolicznych - dyskusja na temat czynników wpływających na intensywność rzeźbotwórczej działalności wiatru - analiza fotografii – niszcząca, transportowa i budująca działalność wiatru - analiza infografiki i mapy ogólnogeograficznej – rodzaje pustyń i obszary ich występowania - analiza ilustracji – rodzaje wydym - analiza ilustracji – różnice między wydym paraboliczną a barchanem - praca z tekstem z podręcznika – skutki rzeźbotwórczej działalności wiatru

30.	Powtórzenie oraz utrwalenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Litosfera. Procesy zewnętrzne</i>				
	Test sprawdzający				
VII. Pedosfera i biosfera					
31. 32.	Gleby na kuli ziemskiej	• czynniki glebotwórcze i przebieg głównych procesów glebotwórczych • poziomy glebowe i profil glebowy • cechy głównych typów gleb strefowych, śródstrefowych i niestrefowych • rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych i niestrefowych na Ziemi – analiza mapy	• wyjaśnia uwarunkowania powstawania gleb • omawia czynniki glebotwórcze i przebieg głównych procesów glebotwórczych • charakteryzuje czynniki i procesy glebotwórcze • omawia podstawowe profile glebowe • charakteryzuje na podstawie schematu profilu glebowego najważniejsze poziomy glebowe • rozróżnia gleby strefowe, śródstrefowe i niestrefowe • omawia cechy głównych typów gleb strefowych, śródstrefowych i niestrefowych • wskazuje na mapie świata rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych, śródstrefowych i niestrefowych	VI.1 VI.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa tematyczna • modele profili glebowych • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, plakaty, fotografie, filmy przedstawiające różne typy gleb • burza mózgów dotycząca uwarunkowań powstawania gleb • praca z tekstem z podręcznika i materiałami źródłowymi – czynniki i procesy glebotwórcze • analiza profilu glebowego – najważniejsze poziomy glebowe • pogadanka heurystyczna na temat najważniejszych cech głównych typów gleb strefowych, śródstrefowych i niestrefowych • praca z mapą z atlasu geograficznego – rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych, śródstrefowych i niestrefowych na Ziemi
33.	Szata roślinna na Ziemi	• strefy roślinne na Ziemi • czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi • zależności między klimatem, występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym	• wymienia na podstawie mapy tematycznej główne strefy roślinne na Ziemi • opisuje rozmieszczenie i warunki występowania stref roślinnych na Ziemi • podaje charakterystyczne cechy głównych stref roślinnych na Ziemi • omawia czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi • porównuje piętrowość w wybranych górach świata • wykazuje zależność między klimatem a występowaniem typów gleb i stref roślinnych	VI.3 VI.4	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • Multibook • mapa tematyczna • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, plakaty, fotografie, filmy przedstawiające różne strefy roślinne • praca z mapą stref roślinnych – główne strefy roślinne na Ziemi • analiza infografiki – cechy głównych stref roślinnych na Ziemi • analiza ilustracji – czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi • analiza porównawcza – piętrowość w wybranych górach świata • plakat – zależność między klimatem a występowaniem typów gleb i stref roślinnych

34.	Powtórzenie oraz utrwalenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Pedosfera i biosfera</i>
	Test sprawdzający

Klasa 2

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
I. Zmiany na mapie politycznej				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, eksklawa, terytorium zależne</i> • wymienia elementy państwa • wymienia wielkie państwa i minipaństwa • określa różnice w powierzchni państw • podaje powierzchnię Polski • podaje aktualną liczbę państw świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolonializm, dekolonizacja</i> • wyjaśnia znaczenie terminów:	Uczeń: • podaje przykłady eksklaw i wskazuje je na mapie • wskazuje na mapie wielkie państwa i minipaństwa • określa pozycję Polski w Europie pod względem powierzchni • wskazuje na mapie świata obszary kolonialne krajów europejskich z połowy XX w. • wyjaśnia różnicę między integracją a dezintegracją państw • podaje przykłady procesów integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r.	Uczeń: • podaje przykłady terytoriów zależnych w XXI w. na świecie • odczytuje na mapach aktualny podział polityczny • wyjaśnia przyczyny zmian na mapie politycznej świata • omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • podaje przykłady organizacji międzyrządowych i pozarządowych • podaje przykłady organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Polska	Uczeń: • podaje przykłady krajów nieuznawanych na arenie międzynarodowej • wymienia skutki kolonializmu • omawia wpływ kolonializmu na współczesny podział polityczny świata • opisuje zmiany, które zaszły na mapie politycznej świata po II wojnie światowej • analizuje przyczyny integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na świecie na przykładzie Unii Europejskiej • omawia skutki konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych na świecie • ocenia strukturę PKB Polski na tle innych	Uczeń: • przedstawia przyczyny i skutki dekolonizacji • wykazuje związek między zasięgiem kolonii a językiem urzędowym w państwach Ameryki Południowej • analizuje wpływ kolonizacji na dysproporcje w rozwoju państw • omawia pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej na świecie • przedstawia wpływ mediów na społeczny odbiór przyczyn i skutków konfliktów na świecie na wybranych przykładach

<i>integracja, dezintegracja</i> - wymienia przyczyny procesów integracyjnych na świecie - wymienia państwa w Europie powstałe po 1989 r. - podaje przykłady organizacji międzynarodowych - wymienia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie - wyjaśnia różnice między terroryzmem a konfliktem zbrojnym - wymienia wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego państw	- określa główne cele ONZ - wskazuje na mapie świata miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych w wybranych regionach w XXI w. - podaje definicje wskaźników rozwoju krajów: PKB, HDI, MPI - omawia na wybranych przykładach cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego	- omawia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie - charakteryzuje wybrane konflikty na świecie w latach 90. XX w. i na początku XXI w. - omawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw świata - omawia składowe wskaźnika HDI na przykładzie Polski - opisuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników HDI i MPI	krajów porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego	omawia konsekwencje zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów i regionów na świecie
II. Ludność i urbanizacja				
Uczeń: - podaje aktualną liczbę ludności świata i prognozy zmian - porównuje kontynenty pod względem liczby ludności - wymienia najludniejsze państwa na świecie - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, współczynnik przyrostu naturalnego</i> - opisuje model przejścia demograficznego - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna, regres demograficzny</i> - wymienia typy demograficzne społeczeństw - wymienia dominujące na świecie modele rodziny - wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik dzietności</i> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekumena, subekumena, anekumena</i> - wymienia czynniki rozmieszczenia ludności w podziale na	Uczeń: - przedstawia przyczyny zmian liczby ludności świata - podaje różnice w przyroście naturalnym w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym - oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego - opisuje fazy rozwoju demograficznego - podaje przykłady państw, w których występują eksplozja demograficzna i regres demograficzny - porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym - wymienia przyczyny starzenia się społeczeństw - podaje przykłady państw starzejących się - wymienia modele rodziny i omawia ich występowanie na świecie - podaje wybrane czynniki	Uczeń: - analizuje dynamikę zmian liczby ludności świata - wyjaśnia przyczyny różnic między wartością przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym - opisuje przyczyny występowania eksplozji demograficznej i regresu demograficznego na świecie - omawia zróżnicowanie struktury wieku na świecie - wymienia czynniki kształtujące strukturę wieku - omawia zróżnicowanie współczynnika dzietności - analizuje wpływ wybranych czynników na rozmieszczenie ludności na świecie - opisuje bariery osadnicze - omawia cechy rozmieszczenia ludności na świecie - analizuje zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie - omawia obszary zamieszkane i niezamieszkane na świecie - omawia współczesne migracje zagraniczne	Uczeń: - wyjaśnia przyczyny zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie - analizuje przestrzenne różnice w wielkości wskaźników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego na świecie - analizuje przyczyny kształtujące przyrost naturalny w poszczególnych fazach przejścia demograficznego - analizuje i porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach świata - omawia przyczyny i skutki starzenia się ludności oraz jego zróżnicowanie na świecie - określa społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny - porównuje współczynnik dzietności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym - przedstawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności świata - opisuje problemy uchodźców w wybranych państwach - przedstawia konsekwencje zróżnicowania	Uczeń: - przedstawia skutki zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie - ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej i regresu demograficznego w wybranych państwach - analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności świata pod względem dzietności w różnych regionach świata - przedstawia społeczno-ekonomiczne i ekologiczne skutki nadmiernej koncentracji ludności - omawia skutki ruchów migracyjnych dla społeczeństw i gospodarki wybranych państw świata - podaje przykłady działań, które mogą ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, narodowościowego i etnicznego ludności świata - analizuje wpływ religii na życie człowieka i na gospodarkę - omawia wkład kręgów kulturowych

przyrodnicze, społeczno-gospodarcze i polityczne - wymienia bariery osadnicze - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> - wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji</i> - przedstawia podział migracji - podaje główne kierunki współczesnych migracji ludności na świecie - wymienia odmiany ludzkie – główne i mieszane - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>narod, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</i> - wymienia mniejszości narodowe w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminu <i>religia</i> - wymienia religie uniwersalne - wymienia i wskazuje na mapie główne kręgi kulturowe na świecie - wymienia rodzaje jednostek osadniczych - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wieś</i> - wymienia czynniki lokalizacji jednostek osadniczych i rozwoju sieci osadniczej - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> - wymienia płaszczyzny urbanizacji - podaje fazy urbanizacji - podaje typy zespołów miejskich - podaje różnicę między wsią a obszarem wiejskim - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wieś, obszar wiejski</i> - wymienia kryteria podziału jednostek osadniczych - podaje na wybranych przykładach funkcje wsi	rozmięszczenia ludności na świecie - opisuje ograniczenia w rozmięszczeniu ludności - oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranego obszaru - wskazuje obszary słabo zaludnione i bezludne - podaje główne przyczyny migracji na świecie - wskazuje na mapie kraje emigracyjne i imigracyjne - odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej - charakteryzuje główne i mieszane odmiany ludzkie - wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym - opisuje zróżnicowanie narodowościowe i etniczne w Polsce - charakteryzuje wielkie religie i wskazuje na mapie obszary ich występowania - podaje cechy wybranych kręgów kulturowych ludności świata - przedstawia strukturę wyznaniową w Polsce - charakteryzuje osadnictwo wiejskie - omawia czynniki kształtujące sieć miejską - omawia płaszczyzny procesu urbanizacji - przedstawia wskaźnik urbanizacji i jego zróżnicowanie w Polsce i na świecie - opisuje fazy urbanizacji - wymienia typy aglomeracji i podaje przykłady w Polsce i na świecie - wymienia czynniki wpływające na rozwój obszarów wiejskich	- analizuje saldo migracji zagranicznych na świecie - wyjaśnia przyczyny dodatniego lub ujemnego salda migracji na świecie - opisuje zróżnicowanie narodowościowe wybranych krajów - omawia zróżnicowanie etniczne wybranych krajów - omawia strukturę religijną w wybranych krajach - przedstawia zróżnicowanie religijne w Polsce - charakteryzuje kręgi kulturowe ludności świata i wskazuje je na mapie - omawia zróżnicowanie typów wsi na przykładzie Europy - opisuje zróżnicowanie sieci osadniczej na świecie - wymienia przyczyny urbanizacji wybranych regionów świata - charakteryzuje typy zespołów miejskich, podaje ich przykłady w Polsce i na świecie oraz wskazuje je na mapie - charakteryzuje obszary wiejskie na świecie - omawia zmiany funkcji współczesnych wsi	narodowościowego i etnicznego ludności na wybranych przykładach - przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności na świecie - analizuje sieć osadniczą wybranych regionów świata na podstawie map cyfrowych - przedstawia gęstość zaludnienia obszarów miejskich na wybranych etapach urbanizacji - wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania poziomu urbanizacji na świecie - wymienia skutki urbanizacji wybranych regionów świata - podaje przyczyny zacierania się granic między miastem a wsią - wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce i w Europie	w dziedzictwo kulturowe ludzkości - opisuje wpływ środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego na zróżnicowanie poziomu rozwoju sieci osadniczej na świecie - analizuje przyczyny i skutki urbanizacji wybranych regionów świata - przedstawia zależność między udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju
---	---	---	--	--

III. Sektory gospodarki. Globalizacja				
Uczeń: • przedstawia podział gospodarki na sektory • wymienia funkcje poszczególnych sektorów gospodarki • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>globalizacja, indeks globalizacji</i> • wymienia płaszczyzny globalizacji	Uczeń: • omawia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki • opisuje funkcje poszczególnych sektorów gospodarki • wyjaśnia, czym jest struktura zatrudnienia • wymienia kraje o najwyższym indeksie globalizacji na świecie	Uczeń: • porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach w latach 90. XX w. i obecnie • opisuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce po 1950 r. • omawia przebieg procesów globalizacji na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i politycznej	Uczeń: • omawia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski na tle krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • wykazuje zależność między wskaźnikiem indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju • analizuje skutki globalizacji na przykładzie Polski	Uczeń: • przedstawia przyczyny i prawidłowości zmiany roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i w Polsce • przedstawia wpływ globalizacji na gospodarkę światową i życie człowieka
IV. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo				
Uczeń: • wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • wymienia formy użytkowania ziemi • wymienia elementy tworzące strukturę użytków rolnych • wymienia najważniejsze grupy roślin uprawnych i podaje przykłady należących do nich roślin • wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych • wymienia najważniejsze grupy zwierząt gospodarskich i podaje przykłady zwierząt należących do każdej grupy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogłowie</i> • podaje kraje o największym pogłowie bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie • wymienia funkcje lasów • wymienia czynniki decydujące o rozmieszczeniu lasów na Ziemi • wyjaśnia, czym jest <i>wskaźnik lesistości</i> • wyjaśnia znaczenie terminów:	Uczeń: • przedstawia zróżnicowanie warunków przyrodniczych produkcji rolnej na świecie • omawia formy użytkowania ziemi na świecie i w Polsce • opisuje strukturę użytków rolnych na świecie i w Polsce • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw • przedstawia podział i zastosowanie roślin uprawnych • przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu • wyjaśnia różnicę między chowem a hodowlą • omawia rozmieszczenie lasów na Ziemi • przedstawia rozmieszczenie głównych łowisk na świecie • omawia rozmieszczenie najbardziej eksploatowanych łowisk na świecie • wyjaśnia, czym jest przełowienie	Uczeń: • wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie • porównuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce ze strukturą użytkowania ziemi w wybranych krajach • opisuje warunki i rejony upraw wybranych roślin oraz ich głównych producentów • dostrzega różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie • omawia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce • przedstawia sposoby wykorzystania lasów na świecie • opisuje wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie • omawia znaczenie akwakultury w gospodarce morskiej świata	Uczeń: • opisuje zróżnicowanie przyrodniczych warunków produkcji rolnej w wybranym kraju lub regionie • omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie • omawia warunki i rejony uprawy oraz głównych producentów zbóż, roślin przemysłowych, bulwiastych i korzeniowych • omawia uprawę warzyw i owoców oraz używek na świecie • omawia czynniki gospodarcze i religijno-kulturowe wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie • charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie • opisuje skutki rabunkowej i racjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata • omawia wpływ rybołówstwa i akwakultury na równowagę w środowisku	Uczeń: • wyjaśnia zależność poziomu produkcji rolnej od warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na wybranych przykładach • porównuje obecny zasięg wybranych roślin uprawnych z obszarami ich pochodzenia • przedstawia tendencje zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich na świecie • uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie • rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody • dostrzega związek między wykorzystaniem zasobów biologicznych mórz i wód śródlądowych a potrzebą zachowania równowagi w ekosystemach wodnych

<i>rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> • podaje kraje, w których rybołówstwo odgrywa istotną rolę wymienia najczęściej poławiane organizmy wodne.				
V. Przemysł				
Uczeń: • wyjaśnia, czym jest <i>przemysł</i> • wymienia czynniki lokalizacji przemysłu • przedstawia działy przemysłu high-tech • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja</i> • podaje przykłady procesów dezindustrializacji na świecie • wymienia źródła energii na świecie w podziale na odnawialne i nieodnawialne • wymienia główne surowce energetyczne i przykłady ich wykorzystania • wymienia największych na świecie producentów surowców energetycznych • wyjaśnia, na czym polega <i>bilans energetyczny</i> • podaje największych producentów energii elektrycznej • wymienia rodzaje elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych • wymienia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej	Uczeń: • przyporządkowuje rodzaj lokalizacji przemysłu do zakładów przemysłowych • podaje cechy przemysłu tradycyjnego i jego rozmieszczenie na świecie • wymienia cechy przemysłu high-tech i jego rozmieszczenie na świecie • wymienia cechy industrializacji, dezindustrializacji i reindustrializacji • podaje różnicę między industrializacją a reindustrializacją • omawia odnawialne źródła energii • opisuje nieodnawialne źródła energii • przedstawia strukturę produkcji energii na świecie • podaje zalety i wady elektrowni ciepłych i jądrowych • omawia zalety i wady wybranych elektrowni odnawialnych • wskazuje na mapie państwa posiadające elektrownie jądrowe • przedstawia wielkość produkcji energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowniach jądrowych	Uczeń: • analizuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na świecie • omawia stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej i podaje przykłady tej zależności • porównuje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii • omawia przyczyny i skutki dezindustrializacji • podaje przykłady przejawów reindustrializacji w Polsce i wybranych krajach Europy • przedstawia bilans energetyczny i jego zmiany na świecie • przedstawia zmiany w bilansie energetycznym Polski w XX w. i XXI w. • omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej • opisuje zmiany w produkcji i w zużyciu energii elektrycznej na świecie • omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie	Uczeń: • omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych działów przemysłu • omawia znaczenie przemysłu high-tech na świecie • omawia przyczyny i przebieg reindustrializacji • omawia przemiany przemysłu w Polsce w XX w. i XXI w. • omawia skutki rosnącego zapotrzebowania na energię • opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni na świecie, w wybranych krajach i w Polsce • omawia plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce	Uczeń: • przedstawia przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności • uzasadnia rolę procesów reindustrializacji na świecie, w Europie i w Polsce • przedstawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii • analizuje wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne państwa • uzasadnia potrzebę społecznej debaty nad decyzją dotyczącą rozwoju energetyki jądrowej w Polsce
VI. Usługi				
Uczeń: • klasyfikuje usługi	Uczeń:	Uczeń: • określa stopień zaspokojenia	Uczeń: • omawia znaczenie usług w gospodarce	Uczeń: • formułuje wnioski na temat

• omawia usługi podstawowe i wyspecjalizowane • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, infrastruktura transportowa</i> • przedstawia podział transportu • wymienia elementy infrastruktury • wyjaśnia znaczenie terminu <i>łączność</i> • przedstawia podział łączności • wyjaśnia, czym są gospodarka oparta na wiedzy, kapitał ludzki, społeczeństwo informacyjne • wymienia czynniki wpływające na rozwój gospodarki opartej na wiedzy • wymienia największe banki świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>handel międzynarodowy (zagraniczny), eksport, import, bilans handlowy państwa</i> • podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie handlu międzynarodowego • wymienia najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej • podaje największych światowych importerów i eksporterów • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • podaje państwa świata najczęściej odwiedzane przez turystów • wymienia państwa o największych wpływach z turystyki zagranicznej	• opisuje zróżnicowanie sektora usług na świecie • omawia etapy rozwoju usług • porównuje strukturę zatrudnienia w usługach w Polsce ze strukturą zatrudnienia w wybranych krajach • omawia czynniki rozwoju transportu • wymienia zalety i wady różnych rodzajów transportu • przedstawia rozwój telefonii i jej zróżnicowanie na świecie • wymienia cechy społeczeństwa informacyjnego • omawia zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie • przedstawia zróżnicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach • podaje czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego państw • wymienia negatywne skutki rozwoju handlu międzynarodowego • wymienia rodzaje turystyki • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>walory turystyczne, infrastruktura turystyczna, dostępność turystyczna</i>	zapotrzebowania na usługi w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • przedstawia rozwój sektora usług w Polsce • charakteryzuje poszczególne rodzaje transportu i ich uwarunkowania • opisuje sieć transportu na świecie • omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce • omawia spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji komputerowej • podaje cechy gospodarki opartej na wiedzy • omawia rolę władz w gospodarce opartej na wiedzy • porównuje dostęp do internetu w gospodarstwach domowych w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej • omawia zróżnicowanie usług edukacyjnych na świecie • opisuje kierunki międzynarodowej wymiany towarowej • przedstawia strukturę handlu zagranicznego Polski • charakteryzuje główne regiony turystyczne świata	państw • wyjaśnia znaczenie poszczególnych rodzajów transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym państw • przedstawia prawidłowości w zróżnicowaniu dostępu do internetu na świecie • opisuje rolę łączności w światowej gospodarce • omawia rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce • omawia znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia rosnącą rolę usług finansowych na świecie • omawia rolę giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw • omawia miejsce Polski w handlu międzynarodowym • opisuje zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać • omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze walory turystyczne wpływające na atrakcyjność turystyczną wybranych regionów świata	poziomu zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w Polsce w porównaniu z innymi krajami • przedstawia uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów transportu w wybranych państwach świata i w Polsce • omawia znaczenie łączności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata i w życiu codziennym • omawia przejawy i skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego • omawia znaczenie usług edukacyjnych i finansowych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia rozwój turystyki i jej wpływ na gospodarkę państw i na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych
VII. Wpływ człowieka na środowisko				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>antropopresja</i> • podaje przykłady zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, wynikających z działalności człowieka	Uczeń: • omawia zasady i filary zrównoważonego rozwoju • podaje przyczyny występowania smogu • wymienia inne przykłady wpływu	Uczeń: • podaje przykłady nieracjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego • opisuje smog typu londyńskiego i smog typu fotochemicznego • omawia pozytywne i negatywne skutki	Uczeń: • omawia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze • podaje skutki występowania smogu • przedstawia przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki globalnego ocieplenia • omawia ingerencję człowieka	Uczeń: • dostrzega konflikt interesów w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze • przedstawia przykłady rozwiązań konfliktu interesów w relacji człowiek – środowisko

- wymienia filary zrównoważonego rozwoju - podaje źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka - wymienia typy smogu - wymienia gazy cieplarniane oraz główne źródła ich emisji - wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka - wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego jakie niesie działalność rolnicza - wymienia rodzaje górnictwa - wyjaśnia znaczenie terminu <i>rekultywacja</i> - wymienia kierunki rekultywacji terenów pogórniczych - wymienia zanieczyszczenia emitowane przez środki transportu - wyjaśnia znaczenie terminu <i>pojemność turystyczna</i> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz kulturowy</i> - wymienia czynniki kształtujące krajobraz kulturowy - wyjaśnia, czym jest degradacja krajobrazu - wyjaśnia znaczenie terminu <i>rewitalizacja</i> - podaje przykłady rewitalizacji	działalności człowieka na atmosferę (globalne ocieplenie, kwaśne opady, dziura ozonowa) - omawia zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie - podaje przyczyny deficytu wody na świecie - przedstawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko - wymienia zagrożenia związane z górnictwem - wyjaśnia, na czym polega rekultywacja terenów pogórniczych - przedstawia wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze - wymienia cechy krajobrazu kulturowego terenów wiejskich i miast - wymienia rodzaje rewitalizacji	budowy tam na rzekach - przedstawia wpływ płodozmianu i monokultury rolnej na środowisko przyrodnicze - wyjaśnia wpływ działalności górniczej na litosferę i rzeźbę terenu - omawia wpływ kopalń na stosunki wodne - opisuje zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową - wymienia pozytywne i negatywne skutki dynamicznego rozwoju turystyki - omawia degradację krajobrazu rolniczego i miejskiego - omawia przykłady negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych - opisuje rodzaje rewitalizacji i podaje przykłady	w hydrosferę na przykładzie Wysokiej Tamy na Nilu i zaniku Jeziora Aralskiego - omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze - prezentuje wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze na przykładzie Polski i świata - opisuje powstawanie leja depresyjnego - omawia wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu - wyjaśnia wpływ transportu na warunki życia ludności - omawia wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne - podaje przykłady zagrożeń krajobrazu kulturowego na świecie i w Polsce - omawia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej - wyjaśnia, na czym polega postawa współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego	- proponuje przykłady działań, które sprzyjają ochronie atmosfery - ocenia wpływ inwestycji hydrotechnicznych na środowisko przyrodnicze - prezentuje na dowolnym przykładzie wpływ działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze - omawia sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze - przedstawia możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego rozwoju - podaje przykłady działań służących ochronie krajobrazów kulturowych na świecie, w Polsce i w najbliższej okolicy - przedstawia przykłady działań na rzecz środowiska
---	---	--	--	---

Rozkład materiału i plan dydaktyczny NOWE Oblicza geografii do klasy drugiej

Podstawa programowa 2024

Nr lekcji	Temat lekcji	Treści nauczania	Główne cele lekcji w postaci wymagań edukacyjnych Uczeń:	Zapis w nowej podstawie progra- mowej	Proponowane środki dydaktyczne i procedury osiągania celów
I. Zmiany na mapie politycznej					
1.	Podział polityczny świata	- państwo, eksklawa, terytorium zależne - elementy państwa - wielkie państwa i minipaństwa - powierzchnia Polski, różnice w powierzchni państw - liczba państw świata - kraje nieuznawane na arenie międzynarodowej	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, eksklawa, terytorium zależne</i> - podaje na podstawie mapy przykłady eksklaw i terytoriów zależnych na świecie - wymienia elementy państwa - wskazuje na mapie wielkie państwa i minipaństwa - porównuje powierzchnię największych i najmniejszych państw na świecie - porównuje powierzchnię Polski z powierzchnią największych i najmniejszych państw świata - podaje aktualną liczbę państw świata - wymienia przykłady krajów nieuznawanych na arenie międzynarodowej	VII.1	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa polityczna świata - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>państwo, eksklawa, terytorium zależne</i> - praca z mapą polityczną świata – przykłady eksklaw i terytoriów zależnych - praca z tekstem z podręcznika – elementy państwa - praca z mapą, analiza danych statystycznych – różnice powierzchni państw na świecie - praca z mapą i danymi statystycznymi – porównanie powierzchni Polski z powierzchnią największych i najmniejszych państw świata - praca z tekstem z podręcznika – aktualna liczba państw świata - praca z tekstem z podręcznika – przykłady krajów nieuznawanych na arenie międzynarodowej

2. 3.	Integracja i dezintegracja na świecie	- procesy integracji i dezintegracji - zmiany na mapie politycznej świata po 1945 i 1989 r. - dezintegracja Związku Radzieckiego, Czechosłowacji i Jugosławii - integracja Niemiec - plaszczyny integracji - międzynarodowe organizacje pozarządowe - międzynarodowe organizacje międzyrządowe - Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ) - przyczyny integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na przykładzie Unii Europejskiej - pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej w Europie	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>integracja, dezintegracja</i> - opisuje zmiany na mapie politycznej świata po 1945 i po 1989 r. - omawia procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. (dezintegracja Związku Radzieckiego, Czechosłowacji i Jugosławii, integracja Niemiec) - wskazuje na mapie państwa powstałe w Europie po 1989 r. - opisuje płaszczyny integracji - wymienia przykłady międzynarodowych organizacji pozarządowych, wyjaśnia, na czym polega ich działalność - podaje przykłady międzynarodowych organizacji międzyrządowych - opisuje działalność ONZ - podaje przykłady organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Polska - analizuje przyczyny integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na przykładzie Unii Europejskiej - omawia pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej w Europie	VII.2	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa polityczna świata - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>integracja, dezintegracja</i> - praca z tekstem z podręcznika i mapą – zmiany na mapie politycznej Europy po 1945 r. i po 1989 r., przyczyny tych zmian - dyskusja dydaktyczna – procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. (dezintegracja Związku Radzieckiego, Czechosłowacji i Jugosławii, integracja Niemiec) - analiza schematu – płaszczyny integracji - praca z tekstem z podręcznika i mapą – przykłady organizacji międzynarodowych (pozarządowych i międzyrządowych) - poster – działalność ONZ - praca z infografiką – przykłady wybranych organizacji międzynarodowych, w tym tych, których członkiem jest Polska - analiza infografiki – przyczyny i skutki integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na świecie na przykładzie Unii Europejskiej
4.	Konflikty zbrojne	- przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie - najważniejsze konflikty zbrojne po 1990 r. - najważniejsze obszary konfliktów zbrojnych - skutki konfliktów zbrojnych	- omawia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie - wymienia wybrane konflikty zbrojne w latach 90. XX w. i na początku XXI w. - wskazuje na mapie regiony, w których po 1990 r. toczyły się konflikty zbrojne - omawia skutki konfliktów zbrojnych	VII.3	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa polityczna świata - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - słownik geograficzny - praca z tekstem z podręcznika – przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie - analiza tabeli – przykłady konfliktów zbrojnych w latach 90. XX w. i na początku XXI w. - praca z mapą – rejony konfliktów międzynarodowych na świecie i w Europie - dyskusja dydaktyczna – skutki konfliktów zbrojnych na świecie

5. 6.	Podstawowe wskaźniki rozwoju krajów	• przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw • wskaźniki poziomu rozwoju gospodarczego państw świata: produkt krajowy brutto (PKB), wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) • prawidłowości przestrzenne w zróżnicowaniu państw świata według PKB, HDI • struktura PKB Polski na tle innych krajów • składowe wskaźnika HDI na przykładzie Polski • cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego	• omawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw • wymienia wskaźniki poziomu rozwoju gospodarczego państw • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt krajowy brutto (PKB)</i>, <i>wskaźnik rozwoju społecznego (HDI)</i> • opisuje prawidłowości przestrzenne w zróżnicowaniu państw świata według PKB • ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów na podstawie danych statystycznych • opisuje przestrzenne zróżnicowanie krajów pod względem HDI na świecie • wymienia cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego	VII.4 VII.5	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa polityczna świata • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma, słownik geograficzny • praca z tekstem z podręcznika – przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>produkt krajowy brutto (PKB)</i>, <i>wskaźnik rozwoju społecznego (HDI)</i> • praca z tekstem z podręcznika – wskaźniki poziomu rozwoju gospodarczego państw • analiza mapy – prawidłowości przestrzenne w zróżnicowaniu państw świata według PKB • analiza wykresu i diagramu – struktura PKB Polski na tle innych krajów • praca ze schematem – składowe HDI na przykładzie Polski • analiza mapy – przestrzenne zróżnicowanie krajów pod względem HDI na świecie • analiza danych statystycznych – wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego w wybranych krajach • dyskusja dydaktyczna – cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego
7.	Powtórzenie oraz sprawdzenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Zmiany na mapie politycznej</i> Test sprawdzający				
II. Ludność i osadnictwo					
8.	Liczba ludności świata i jej zmiany	• liczba ludności świata • przyczyny zmian zaludnienia na świecie • udział kontynentów w zaludnieniu świata • przyrost naturalny • współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego • zróżnicowanie przestrzenne współczynników urodzeń,	• podaje liczbę ludności świata • przewiduje zmiany zaludnienia na świecie w przyszłości • omawia przyczyny zmian zaludnienia na świecie • przedstawia udział kontynentów w zaludnieniu świata • wymienia najludniejsze państwa świata • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przyrost naturalny</i> • oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego • analizuje zróżnicowanie przestrzenne współczynników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego na świecie • porównuje zróżnicowanie współczynników przyrostu naturalnego	VIII.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa gęstości zaludnienia • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca z wykresem – analiza zmian liczby ludności na świecie, przewidywane zmiany w przyszłości • dyskusja dydaktyczna – przyczyny zmian liczby ludności świata • praca z wykresem – udział kontynentów w zaludnieniu świata • analiza danych statystycznych – najludniejsze państwa świata

		zgonów, przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych	w krajach wysoko i słabo rozwiniętych		- praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>przyrost naturalny</i> - obliczanie współczynników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego (<i>Krok po kroku</i>) - analiza mapy i danych statystycznych – różnicowanie przestrzenne współczynników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego na świecie - analiza porównawcza – różnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym
9. 10.	Rozwój demograficzny	- model przejścia demograficznego - fazy rozwoju demograficznego - eksplozja demograficzna, przyczyny i skutki - regres demograficzny i problemy z nim związane - zróznicowanie struktury wieku na świecie - piramida wieku i płci - typy demograficzne społeczeństw - przyczyny i konsekwencje procesu starzenia się ludności - społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny - dominujące modele rodziny - współczynnik dzietności - poziom dzietności w różnych regionach świata	- opisuje model przejścia demograficznego - omawia fazy rozwoju demograficznego - wyjaśnia zjawiska eksplozji demograficznej i regresu demograficznego - podaje przyczyny eksplozji demograficznej i regresu demograficznego na świecie - omawia czynniki kształtujące strukturę wieku - opisuje zróżnicowanie struktury wieku na świecie - analizuje piramidę wieku i płci w wybranych krajach świata - wymienia typy demograficzne społeczeństw - omawia przyczyny i skutki procesu starzenia się ludności na przykładach wybranych regionów świata - wskazuje na mapie państwa o największym i najmniejszym udziale ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie mieszkańców - opisuje społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny - wymienia dominujące modele rodziny i podaje przykłady ich występowania na świecie - wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik dzietności</i> - omawia zróżnicowanie współczynnika dzietności na świecie	VIII.3 VIII.4 VIII.5	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>model przejścia demograficznego, eksplozja demograficzna, regres demograficzny, współczynnik dzietności</i> - praca z tekstem z podręcznika i infografiką – model przejścia demograficznego, fazy rozwoju demograficznego - dyskusja dydaktyczna – przyczyny występowania eksplozji demograficznej i regresu demograficznego na świecie - dyskusja dydaktyczna – czynniki kształtujące strukturę wieku - praca z infografiką – analiza piramidy wieku i płci w wybranych krajach świata, typy demograficzne społeczeństw - praca z mapą – państwa o największym i najmniejszym udziale ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie mieszkańców - poster – przyczyny i skutki procesu starzenia się ludności na przykładach wybranych regionów świata - dyskusja dydaktyczna – społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny - analiza infografiki – dominujące modele rodziny i przykłady ich występowania na świecie - analiza wykresu – zróżnicowanie ludności świata pod względem dzietności
11.	Rozmieszczenie ludności na świecie	- ekumena, subekumena i anekumena - czynniki rozmieszczenia ludności - bariery osadnicze - cechy rozmieszczenia ludności	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekumena, subekumena, anekumena</i> - omawia czynniki rozmieszczenia ludności na świecie - opisuje bariery osadnicze - prezentuje cechy rozmieszczenia ludności na świecie - wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> - oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia	VIII.1	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa gęstości zaludnienia - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny

		- na świecie - gęstość zaludnienia - obszary zamieszkane i niezamieszkane na świecie - obszary największej koncentracji ludności	- analizuje zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie - wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie - wymienia i wskazuje na mapie obszary zamieszkane i niezamieszkane na świecie oraz obszary największej i najmniejszej koncentracji ludności		- praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>ekumena, subekumena, anekumena</i> - analiza schematu – czynniki rozmieszczenia ludności na świecie - dyskusja dydaktyczna – bariery ograniczające osadnictwo - praca z tekstem z podręcznika – cechy rozmieszczenia ludności na świecie - obliczanie wskaźnika gęstości zaludnienia (<i>Krok po kroku</i>) - analiza wykresu i danych statystycznych – najgęściej zaludnione kraje świata - praca z mapą– zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie, obszary o największej i najmniejszej koncentracji ludności
12. 13.	Migracje	- migracja, imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji - podział migracji ze względu na zasięg - kierunki migracji zagranicznych na świecie - współczynnik salda migracji zagranicznych na świecie - przyczyny i skutki migracji zagranicznych - kraje emigracyjne i imigracyjne - skutki migracji zagranicznych - uchodźstwo, migracja ekonomiczna - problemy uchodźców w Europie i w innych regionach świata	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji</i> - omawia podział migracji ze względu na zasięg - opisuje kierunki migracji zagranicznych na świecie - analizuje przestrzenne zróżnicowanie współczynnika salda migracji zagranicznych na świecie - wyjaśnia przyczyny i skutki migracji zagranicznych - wskazuje na mapie kraje emigracyjne i imigracyjne - omawia pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych - wymienia różnice między uchodźstwem a migracją ekonomiczną - dostrzega problemy uchodźców w Europie i w innych regionach świata	VIII.6 VIII.7 VIII.8	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa polityczna świata - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>migracja, imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji</i> - dyskusja dydaktyczna – podział migracji ze względu na zasięg - praca z tekstem z podręcznika – kierunki migracji zagranicznych na świecie - analiza mapy – zróżnicowanie przestrzenne współczynnika salda migracji zagranicznych na świecie - dyskusja dydaktyczna – przyczyny dodatniego i ujemnego salda migracji na świecie - burza mózgów – kraje emigracyjne i imigracyjne - analiza infografiki – przyczyny oraz pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych - burza mózgów – uchodźstwo a migracja ekonomiczna - portfolio – problemy uchodźców w Europie i innych regionach świata
14.	Zróżnicowanie religijne ludności świata. Kręgi kulturowe	- religia - religie świata - zróżnicowanie religijne ludności świata - religie uniwersalne - struktura religijna w wybranych krajach - zróżnicowanie religijne w Polsce - wpływ religii na życie człowieka i gospodarkę	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>religia</i> - wymienia główne religie świata - opisuje zróżnicowanie religijne ludności świata - wymienia religie uniwersalne - wymienia wielkie religie i wskazuje na mapie obszary ich występowania - omawia na podstawie diagramów strukturę religijną w wybranych krajach - przedstawia zróżnicowanie religijne w Polsce - opisuje wpływ religii na życie człowieka oraz na gospodarkę - opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie kulturowe ludności świata - wymienia kręgi kulturowe	VIII.9 VIII.10	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>religia</i> - praca z tekstem z podręcznika – główne religie na świecie, religie uniwersalne - analiza mapy – zróżnicowanie religijne ludności świata - analiza diagramów – struktura religijna w wybranych krajach - praca z infografiką – zróżnicowanie religijne ludności Polski - sesja plakatu – przykłady wpływu religii na życie człowieka i gospodarkę

		• różnicowanie kulturowe ludności świata • kręgi kulturowe			• praca z mapą – różnicowanie kulturowe ludności świata
15. 16.	Sieć osadnicza. Urbanizacja	• rodzaje jednostek osadniczych • czynniki lokalizacji jednostek osadniczych • sieć osadnicza wybranych regionów świata • urbanizacja, płaszczyzny urbanizacji • wskaźnik urbanizacji i jego zróżnicowanie na świecie i w Polsce • przyczyny i skutki urbanizacji	• wymienia rodzaje jednostek osadniczych • przedstawia czynniki lokalizacji jednostek osadniczych • analizuje sieć osadniczą wybranych regionów świata na podstawie map cyfrowych • wyjaśnia znaczenie terminu <i>urbanizacja</i> • przedstawia płaszczyzny procesu urbanizacji • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik urbanizacji</i> • opisuje przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji na świecie i w Polsce • analizuje przyczyny i skutki urbanizacji w wybranych regionach świata	VIII.11, VIII.13	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • burza mózgów – rodzaje jednostek osadniczych • praca ze schematem – czynniki lokalizacji jednostek osadniczych • analiza map cyfrowych – sieć osadnicza wybranych regionów świata • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>urbanizacja</i>, <i>wskaźnik urbanizacji</i> • analiza schematu – płaszczyzny procesu urbanizacji • praca z mapami i wykresem – wskaźnik urbanizacji i jego zróżnicowanie na świecie i w Polsce • analiza infografiki – przyczyny i skutki urbanizacji w wybranych regionach świata
17.	Rozwój obszarów wiejskich	• wieś, obszar wiejski • kryteria wyodrębniania wsi • obszary wiejskie na świecie • nowe funkcje wsi • czynniki rozwoju obszarów wiejskich na świecie	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wieś</i>, <i>obszar wiejski</i> • podaje kryteria wyodrębniania wsi • opisuje obszary wiejskie na świecie • wskazuje na mapie państwa o najmniejszym i największym udziale ludności wiejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców • przedstawia zależność między udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności kraju a jego poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego • opisuje zmiany funkcji współczesnej wsi na wybranych przykładach • wymienia czynniki rozwoju obszarów wiejskich na świecie	VIII.12	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>wieś</i>, <i>obszar wiejski</i> • dyskusja dydaktyczna – kryteria wyodrębniania wsi • analiza porównawcza – różnica między wsią a obszarem wiejskim • praca z mapą – ludność wiejska na świecie • dyskusja dydaktyczna – zależność między udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności kraju a jego poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego • burza mózgów – nowe funkcje wsi • analiza schematu – czynniki rozwoju obszarów wiejskich na świecie

18.	Powtórzenie oraz sprawdzenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Ludność i osadnictwo</i>				
	Test sprawdzający				
III. Sektory gospodarki. Globalizacja					
19.	Zmiana roli sektorów gospodarki na świecie	• podział gospodarki na sektory • znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki • funkcje sektorów gospodarki • zmiana roli sektorów gospodarki wraz z rozwojem cywilizacyjnym • struktura zatrudnienia • zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych krajach i jej zmiany • zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce • przyczyny zmian roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i Polski	• przedstawia podział gospodarki na sektory • omawia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki • opisuje funkcje poszczególnych sektorów gospodarki • omawia zmiany roli sektorów gospodarki wraz z rozwojem cywilizacyjnym społeczności • wyjaśnia, czym jest struktura zatrudnienia • porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach w latach 90. XX w. i obecnie • omawia zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce na tle krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • przedstawia przyczyny zmian roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i w Polsce	IX.1	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca z tekstem z podręcznika – podział gospodarki na sektory • dyskusja dydaktyczna – znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki • analiza infografiki – zmiana roli sektorów gospodarki wraz z rozwojem cywilizacyjnym • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>struktura zatrudnienia</i> • analiza wykresu – struktura zatrudnienia w wybranych krajach w latach 90. XX w. i obecnie • praca z tekstem z podręcznika i analiza infografiki – zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski na tle krajów o różnym poziomie rozwoju gospodarczego • dyskusja dydaktyczna – przyczyny zmiany roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i Polski
20. 21.	Świat w dobie globalizacji	• globalizacja • płaszczyzny globalizacji • wpływ globalizacji na gospodarkę światową • indeks globalizacji • zależność między wskaźnikiem indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego państwa • pozytywne i negatywne skutki globalizacji dla Polski	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>globalizacja</i> • omawia przebieg procesów globalizacji w płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i politycznej • przedstawia wpływ globalizacji na gospodarkę światową • wyjaśnia znaczenie terminu <i>indeks globalizacji</i> • opisuje na podstawie mapy zależność między wskaźnikiem indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego • przedstawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji dla Polski	IX.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>globalizacja</i>, <i>indeks globalizacji</i> • dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na rozwój procesów globalizacji • analiza infografiki – przebieg procesów globalizacji na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i politycznej • burza mózgów – wpływ globalizacji na gospodarkę światową • analiza mapy – zależność między wskaźnikiem indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju • praca ze schematem – pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji

					na przykładzie Polski dyskusja dydaktyczna – wpływ globalizacji na życie codzienne
22.	Powtórzenie oraz sprawdzenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Sektory gospodarki. Globalizacja</i> Test sprawdzający				
IV. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo					
23.	Czynniki rozwoju rolnictwa	• przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • klimatyczno-glebowe warunki produkcji rolnej • użytki rolne na świecie • formy użytkowania ziemi • struktura użytków rolnych w Polsce i w innych krajach świata • zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie	• wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa na świecie • wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie • opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie klimatyczno-glebowe warunków produkcji rolnej w wybranym kraju lub regionie świata • wskazuje na mapie obszary o najlepszych i najgorszych warunkach produkcji rolnej • omawia formy użytkowania ziemi na świecie i ich strukturę w wybranych krajach i w Polsce • przedstawia podział użytków rolnych i omawia ich strukturę w wybranych krajach oraz w Polsce • omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie	X.1 X.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery, fotografie o tematyce rolniczej • analiza schematu – przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa na świecie • dyskusja dydaktyczna – wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie • praca z mapą – zróżnicowanie przyrodniczych warunków produkcji rolnej na świecie • analiza danych statystycznych – formy użytkowania ziemi wybranych krajach i w Polsce • analiza diagramu i tabeli – struktura użytków rolnych Polsce i w wybranych krajach świata • praca z tekstem z podręcznika – zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie

24.	Główne obszary upraw	• podział i zastosowanie roślin uprawnych • czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw na świecie • warunki upraw wybranych roślin • czołowi producenci wybranych roślin uprawnych • zróżnicowanie rozmieszczenia najważniejszych roślin uprawnych na świecie	• przedstawia podział i zastosowanie roślin uprawnych • opisuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw na świecie • omawia warunki upraw wybranych roślin uprawnych • wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych • wskazuje na mapie obszary upraw najważniejszych roślin uprawnych na świecie	X.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery, fotografie o tematyce rolniczej • praca z tabelą – podział i zastosowanie roślin uprawnych • dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw na świecie • praca z infografiką – warunki upraw wybranych roślin • analiza infografiki – czołowi producenci wybranych roślin uprawnych • praca z mapami – rozmieszczenie upraw najważniejszych roślin uprawnych na świecie • plakat – rośliny uprawne świata
25.	Chów zwierząt	• zwierzęta gospodarskie, pogłowie • chów a hodowla • chów intensywny i chów ekstensywny • czynniki wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie • hodowla bydła, trzody chlewnej, owiec, drobiu i ich rozmieszczenie	• przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogłowie</i> • wymienia różnice między chowem a hodowlą • wskazuje różnice między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym • opisuje czynniki wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie • opisuje rozmieszczenie pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich na świecie • wymienia kraje o największym pogłowie zwierząt danego gatunku	X.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery, fotografie o tematyce rolniczej • analiza tabeli – podział zwierząt gospodarskich • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>pogłowie</i> • analiza porównawcza – różnice między chowem a hodowlą • analiza porównawcza – różnice między chowem intensywnym a ekstensywnym • dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich • praca z infografiką i tekstem z podręcznika – chów bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie • praca z mapą – główne rejony chowu bydła i trzody chlewnej na świecie • analiza diagramów – kraje o największym udziale w światowym pogłowie danego gatunku zwierząt gospodarskich

26.	Lasy na Ziemi. Gospodarka leśna	- funkcje lasów - rozmieszczenie lasów na Ziemi - wskaźnik lesistości - zróznicowanie wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce - gospodarka rabunkowa i gospodarka racjonalna - zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody	- wyjaśnia funkcje oraz przedstawia sposoby wykorzystania lasów na świecie - podaje czynniki decydujące o rozmieszczeniu lasów na Ziemi - wymienia rejony Ziemi, gdzie znajdują się największe zwarte obszary leśne - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik lesistości</i> - omawia na podstawie map przestrzenne zróznicowanie wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce - opisuje skutki rabunkowej i racjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata - uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie - rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody	X.4 X.5	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - albumy, czasopisma, postery, fotografie o tematyce leśnej - praca ze schematem – funkcje lasów - burza mózgów – czynniki decydujące o rozmieszczeniu lasów na Ziemi - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>wskaźnik lesistości</i> - praca z mapami – przestrzenne zróznicowanie wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce - portfolio – skutki rabunkowej i racjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata - dyskusja dydaktyczna – konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie - analiza infografiki – zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody
27.	Rybstwo	- rybstwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura - wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie - rozmieszczenie głównych łowisk - wielkość produkcji w akwakulturze na świecie - wpływ rybołówstwa na równowagę w środowisku - metody zapobiegania przełowieniu - zalety i wady akwakultury w kontekście zachowania równowagi w ekosystemach wód	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybstwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> - omawia wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie - wskazuje na mapie główne łowiska - wymienia kraje o największych połowach organizmów wodnych - wymienia najczęściej poławiane organizmy morskie i słodkowodne - omawia wielkość produkcji w akwakulturze na świecie - opisuje wpływ rybołówstwa na równowagę w środowisku - wyjaśnia znaczenie terminu <i>przełowienie</i> - opisuje rozmieszczenie nadmiernie eksploatowanych łowisk - podaje metody zapobiegania przełowieniu - wymienia zalety i wady akwakultury w zachowaniu równowagi w ekosystemach wód	X.6	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - albumy, czasopisma, postery, fotografie o tematyce związanej z rybstwem - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>rybstwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura, przełowienie</i> - praca z tekstem z podręcznika – wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie - analiza mapy – rozmieszczenie głównych łowisk na świecie - praca z wykresem – kraje o największych połowach organizmów wodnych - analiza diagramu – najczęściej poławiane organizmy wodne - poster – znaczenie akwakultury w gospodarce morskiej na świecie - dyskusja dydaktyczna – wpływ rybołówstwa na równowagę w środowisku - praca z tekstem z podręcznika – zalety i wady akwakultury w zachowaniu równowagi w ekosystemach wód - burza mózgów – sposoby zapobiegania nadmiernej eksploatacji łowisk (Co mogą zrobić, aby zmniejszyć skalę problemu?)

28.	Powtórzenie oraz sprawdzenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo</i>				
	Test sprawdzający				
V. Przemysł					
29.	Czynniki lokalizacji przemysłu	• przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu • stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej • wpływ czynników lokalizacji przemysłu na wybrane działy przemysłu • zmiany roli czynników lokalizacji przemysłu	• analizuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu • opisuje stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej i podaje przykłady tej zależności • omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych działów przemysłu • opisuje, jak się zmienia rola czynników lokalizacji przemysłu	XI.1	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery o tematyce przemysłowej • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>przemysł</i> • analiza schematu – przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu • analiza infografiki – stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej i przykłady tej zależności • analiza tabeli – wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych działów przemysłu • dyskusja dydaktyczna – przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu
30.	Przemysł tradycyjny i przemysł zaawansowanych technologii	• cechy przemysłu tradycyjnego • rozmieszczenie przemysłu tradycyjnego na świecie • cechy i rozmieszczenie przemysłu zaawansowanych technologii • działy przemysłu high-tech • znaczenie przemysłu zaawansowanych technologii na świecie • przemysł tradycyjny a przemysł high-tech • wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności	• omawia cechy przemysłu tradycyjnego • opisuje czynniki wpływające na rozmieszczenie przemysłu tradycyjnego na świecie • omawia cechy i rozmieszczenie przemysłu zaawansowanych technologii • wymienia działy przemysłu high-tech • omawia na podstawie mapy znaczenie przemysłu zaawansowanych technologii na świecie • porównuje przemysł tradycyjny i przemysł high-tech • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności	XI.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery o tematyce przemysłowej • praca z tekstem z podręcznika – cechy przemysłu tradycyjnego • burza mózgów – czynniki lokalizacji przemysłu tradycyjnego • praca z tekstem z podręcznika – cechy przemysłu zaawansowanych technologii • burza mózgów – czynniki lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii • analiza infografiki – działy przemysłu high-tech • praca z mapą – rola przemysłu zaawansowanych technologii na świecie • analiza porównawcza – cechy przemysłu tradycyjnego a zaawansowanych technologii • analiza SWOT – wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności

31.	Zmiany w przemyśle na świecie	• industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja • przyczyny i skutki dezindustrializacji • przebieg dezindustrializacji w wybranych miastach świata • przyczyny i przebieg reindustrializacji • przemiany przemysłu w Polsce w XX w. i XXI w. • przykłady przejawów reindustrializacji w Polsce	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja</i> • omawia przyczyny i skutki dezindustrializacji • podaje przykłady procesów dezindustrializacji na świecie • charakteryzuje przyczyny i przebieg reindustrializacji • omawia przemiany przemysłu w Polsce w XX w. i XXI w. • podaje przykłady przejawów reindustrializacji w Polsce	XI.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery o tematyce przemysłowej • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja</i> • dyskusja dydaktyczna – przyczyny i skutki dezindustrializacji • analiza infografiki – przykłady procesów dezindustrializacji na świecie • dyskusja dydaktyczna – rola procesów reindustrializacji w gospodarce • praca z infografiką – przemiany przemysłu w Polsce w XX w i XXI w., przykłady reindustrializacji w Polsce • burza mózgów – przykłady dezindustrializacji i reindustrializacji w najbliższej okolicy
32. 33.	Źródła energii i bilans energetyczny	• odnawialne i nieodnawialne źródła energii • najważniejsze surowce energetyczne i ich główni producenci • odnawialne źródła energii • bilans energetyczny świata i Polski • skutki rosnącego zapotrzebowania na energię • działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii	• wymienia źródła energii w podziale na odnawialne i nieodnawialne • omawia najważniejsze surowce energetyczne i ich głównych producentów • opisuje odnawialne źródła energii • wyjaśnia znaczenie terminu <i>bilans energetyczny</i> • przedstawia bilans energetyczny świata i jego zmiany • opisuje zmiany w bilansie energetycznym Polski w XX w. i XXI w. • omawia skutki rosnącego zapotrzebowania na energię • przedstawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii	XI.4 XI.5	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery o tematyce przemysłowej • praca ze schematem – źródła energii w podziale na odnawialne i nieodnawialne • analiza infografiki – najważniejsze surowce energetyczne i ich główni producenci na świecie • praca z infografiką – odnawialne źródła energii • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>bilans energetyczny</i> • analiza wykresu – bilans energetyczny świata i jego zmiany • analiza wykresu – zmiany w bilansie energetycznym Polski w XX w. i XXI w. • dyskusja dydaktyczna – skutki rosnącego zapotrzebowania na energię • burza mózgów – działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii (Co mogę zrobić, aby ograniczyć zużycie energii elektrycznej?)
34.	Produkcja i zużycie energii elektrycznej	• gospodarcze znaczenie energii elektrycznej • wzrost produkcji energii elektrycznej na świecie	• omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej • opisuje wzrost produkcji energii elektrycznej na świecie na podstawie wykresu • wymienia największych producentów energii elektrycznej na świecie	XI.4 XI.5 XI.6	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>)

		• główni producenci energii elektrycznej • struktura produkcji energii elektrycznej na świecie • energetyka oparta na nieodnawialnych źródłach energii • zalety i wady elektrowni ciepłych i jądrowych • energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii • rodzaje elektrowni wytwarzające energię ze źródeł odnawialnych • wady i zalety elektrowni odnawialnych • struktura produkcji energii elektrycznej w Polsce i na świecie • wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne i środowisko geograficzne	• charakteryzuje energetykę opartą na nieodnawialnych źródłach energii • podaje zalety i wady elektrowni ciepłych i jądrowych • wymienia rodzaje elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych • omawia zalety i wady elektrowni opartych na odnawialnych źródłach energii • charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów elektrowni w wytwarzaniu energii na świecie i w Polsce • przedstawia wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne i środowisko geograficzne		• plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery o tematyce przemysłowej • dyskusja dydaktyczna – gospodarcze znaczenie energii elektrycznej • analiza wykresu – zmiany w produkcji i zużyciu energii na świecie • analiza diagramu – najwięksi producenci energii elektrycznej • analiza danych statystycznych struktura produkcji energii na świecie • dyskusja dydaktyczna – zmiany w strukturze zużycia energii elektrycznej • praca z infografiką – energetyka oparta na nieodnawialnych źródłach energii • mapa mentalna – zalety i wady elektrowni ciepłych i jądrowych • analiza infografiki – energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii • mapa mentalna – rodzaje elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, ich zalety i wady • analiza danych statystycznych – udział poszczególnych rodzajów elektrowni w wytwarzaniu energii w wybranych krajach i w Polsce • dyskusja dydaktyczna – wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne kraju i środowisko geograficzne
35.	Energetyka jądrowa	• rozwój energetyki jądrowej na świecie • znaczenie energetyki jądrowej • przyczyny i skutki rozwoju energetyki jądrowej	• omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie • analizuje na podstawie mapy znaczenie energetyki jądrowej na świecie • wymienia przyczyny i skutki rozwoju energetyki jądrowej	XI.7	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • albumy, czasopisma, postery o tematyce energetyce jądrowej • praca z tekstem z podręcznika – rozwój energetyki jądrowej na świecie • praca z mapą – udział poszczególnych państw w produkcji energii jądrowej na świecie • mapa mentalna – pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej
36.	Powtórzenie oraz sprawdzenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Przemysł</i> Test sprawdzający				

VI. Usługi					
37. 38.	Zróżnicowanie usług. Transport	• podział usług • transport i infrastruktura transportowa • czynniki rozwoju transportu • rodzaje transportu i ich uwarunkowania • sieć transportu na świecie • znaczenie transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • zalety i wady różnych rodzajów transportu • czynniki rozwoju transportu w Polsce	• wymienia różne sposoby podziału usług • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, infrastruktura transportowa</i> • wymienia rodzaje transportu i elementy jego infrastruktury • wymienia czynniki rozwoju transportu • omawia poszczególne rodzaje transportu • opisuje na podstawie mapy sieć transportu na świecie • analizuje znaczenie transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym państw • przedstawia zalety i wady różnych rodzajów transportu • omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce	XII.1 XII.2 XII.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • artykuły prasowe dotyczące usług • albumy, czasopisma, postery • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca z tekstem z podręcznika – podział usług • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe dotyczące transportu • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>transport, infrastruktura transportowa</i> • dyskusja dydaktyczna – czynniki rozwoju transportu • burza mózgów – podział transportu • praca z tekstem z podręcznika – rodzaje transportu i ich uwarunkowania • analiza mapy – sieć transportu na świecie • dyskusja dydaktyczna – znaczenie poszczególnych rodzajów transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • analiza SWOT – zalety i wady różnych rodzajów transportu • praca z infografiką – czynniki rozwoju transportu w Polsce

39.	Łączność	• łączność • podział łączności • spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji • rozwój telefonii • rozwój telekomunikacji komputerowej i jej zróżnicowanie na świecie • prawidłowości w przestrzennym zróżnicowaniu dostępu do internetu na świecie • rola łączności w światowej gospodarce	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>łączność</i> • przedstawia podział łączności • omawia spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji • opisuje rozwój telefonii i jej rodzaje • przedstawia rozwój telekomunikacji komputerowej i jej zróżnicowanie na świecie • przedstawia prawidłowości w przestrzennym zróżnicowaniu dostępu do internetu na świecie • opisuje rolę łączności w światowej gospodarce	XII.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe dotyczące łączności • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>łączność</i> • analiza schematu – podział łączności • dyskusja dydaktyczna – spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji • analiza wykresu – rozwój telefonii i jej zróżnicowanie na świecie • analiza mapy i danych statystycznych – rozwój telekomunikacji komputerowej na świecie, dostęp do internetu • poster – rola łączności w światowej gospodarce
40.	Gospodarka oparta na wiedzy. Społeczeństwo informacyjne	• kapitał ludzki, gospodarka oparta na wiedzy, społeczeństwo informacyjne • cechy gospodarki opartej na wiedzy • czynniki wpływające na rozwój gospodarki opartej na wiedzy • rola władz w gospodarce opartej na wiedzy • rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce • cechy społeczeństwa informacyjnego • skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kapitał ludzki, gospodarka oparta na wiedzy, społeczeństwo informacyjne</i> • omawia cechy gospodarki opartej na wiedzy • wymienia czynniki wpływające na rozwój gospodarki opartej na wiedzy • omawia rolę władz w gospodarce opartej na wiedzy • opisuje rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce • podaje cechy społeczeństwa informacyjnego • omawia skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego	IX.4 IX.5 IX.6	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>kapitał ludzki, gospodarka oparta na wiedzy, społeczeństwo informacyjne</i> • analiza infografiki – cechy gospodarki opartej na wiedzy • praca z tekstem z podręcznika – czynniki wpływające na rozwój gospodarki opartej na wiedzy • burza mózgów – rola władz w gospodarce opartej na wiedzy • praca z infografiką – rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce • mapa mentalna – cechy społeczeństwa informacyjnego • poster – skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego

41.	Usługi edukacyjne i finansowe	• zróżnicowanie dostępu do usług edukacyjnych na świecie • znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym państwa • usługi finansowe i ich dostępność w różnych regionach świata • znaczenie usług finansowych w rozwoju społeczno-gospodarczym państwa • największe banki świata • rola giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw	• opisuje zróżnicowanie dostępu do usług edukacyjnych na świecie • omawia znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym państwa • omawia rodzaje usług finansowych i ich dostępność w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • wymienia największe banki świata • analizuje zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie • omawia rolę giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw	XII.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • albumy, czasopisma, postery • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca z tekstem z podręcznika i danymi statystycznymi – zróżnicowanie dostępu do usług edukacyjnych na świecie • dyskusja dydaktyczna – znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym państwa • praca z tekstem z podręcznika – rodzaje usług finansowych i ich dostępność w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • praca z tabelą – największe banki świata • analiza danych statystycznych – zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie • praca z infografiką – rola giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw • poster – znaczenie usług edukacyjnych i finansowych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata
42. 43.	Handel międzynarodowy	• handel międzynarodowy (handel zagraniczny), eksport, import, bilans handlowy państwa • zróżnicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach • najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej • struktura towarowa handlu zagranicznego • czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego • struktura handlu zagranicznego Polski • kierunki międzynarodowej wymiany towarowej • znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • negatywne skutki rozwoju	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>handel międzynarodowy (handel zagraniczny)</i>, <i>eksport</i>, <i>import</i>, <i>bilans handlowy państwa</i> • przedstawia zróżnicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach • wymienia najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej • wyjaśnia, czym jest struktura towarowa handlu zagranicznego • omawia czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego państw • przedstawia strukturę handlu zagranicznego Polski • omawia kierunki międzynarodowej wymiany towarowej • omawia znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • wymienia negatywne skutki rozwoju handlu międzynarodowego • charakteryzuje zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać	IX.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe • albumy, czasopisma, postery • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>handel międzynarodowy (handel zagraniczny)</i>, <i>eksport</i>, <i>import</i>, <i>bilans handlowy państwa</i>, <i>struktura towarowa</i> • analiza wykresu – zróżnicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach • burza mózgów – najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej • dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego państw • analiza diagramów – struktura handlu zagranicznego Polski • praca z tekstem z podręcznika – kierunki międzynarodowej wymiany towarowej • dyskusja dydaktyczna – znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym

		handlu międzynarodowego zasady sprawiedliwego handlu			świata - burza mózgów – negatywne skutki rozwoju handlu międzynarodowego - poster – przestrzeganie zasad sprawiedliwego handlu
44. 45.	Turystyka na świecie	- turystyka - czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną (walory turystyczne, infrastruktura turystyczna) - dostępność turystyczna - państwa świata najliczniej odwiedzane przez turystów - regiony turystyczne świata - rozwój turystyki i jej wpływ na gospodarkę państw i na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>turystyka</i> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> - przedstawia walory turystyczne wpływające na atrakcyjność turystyczną - omawia wpływ infrastruktury turystycznej na atrakcyjność turystyczną - wyjaśnia, co to jest dostępność turystyczna - wymienia państwa świata najliczniej odwiedzane przez turystów - charakteryzuje regiony turystyczne świata - wymienia państwa o największych wpływach z turystyki - omawia rozwój turystyki oraz jej wpływ na gospodarkę państw i na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych	XII.4	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - albumy, postery, fotografie dotyczące turystyki - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów: <i>turystyka, atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna, dostępność turystyczna</i> - dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną (walory turystyczne, infrastruktura turystyczna) - praca z wykresem – państwa świata najliczniej odwiedzane przez turystów - analiza infografiki – regiony turystyczne świata - analiza wykresu – państwa o największych wpływach z turystyki - praca z tekstem z podręcznika – rozwój turystyki i jej wpływ na gospodarkę państw oraz na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych
46.	Powtórzenie oraz sprawdzenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Usługi</i> Test sprawdzający				
VII. Wpływ człowieka na środowisko					
47.	Konflikt w relacji człowiek – środowisko	- antropopresja - konflikt w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze - zasady zrównoważonego rozwoju - filary zrównoważonego rozwoju	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>antropopresja</i> - omawia najbardziej istotne zagrożenia dla środowiska przyrodniczego wynikające z działalności człowieka - wymienia zasady zrównoważonego rozwoju - omawia filary zrównoważonego rozwoju	XIII.8	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminów:

					<i>środowisko przyrodnicze, antropopresja</i> • burza mózgów – konflikt interesów w relacji człowiek – środowisko • mapa mentalna – zasady zrównoważonego rozwoju • dyskusja dydaktyczna – filary zrównoważonego rozwoju • praca z tekstem z podręcznika – przykłady ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze
48.	Wpływ działalności człowieka na atmosferę	• źródła zanieczyszczeń powietrza • typy smogu • skutki występowania smogu • globalne ocieplenie • efekt cieplarniany • globalne zmiany klimatu • kwaśne opady • dziura ozonowa • działania, które sprzyjają ochronie atmosfery	• przedstawia źródła zanieczyszczeń powietrza • wymienia i opisuje typy smogu • podaje skutki występowania smogu • opisuje, na czym polega globalne ocieplenie • wymienia gazy cieplarniane oraz główne źródła ich emisji • przedstawia przyczyny i skutki globalnych zmian klimatu • omawia powstawanie kwaśnych opadów i ich wpływ na środowisko przyrodnicze • opisuje powstawanie dziury ozonowej • podaje przykłady działań, które sprzyjają ochronie atmosfery	XIII.1	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • encyklopedie, czasopisma geograficzne, artykuły prasowe • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • dyskusja dydaktyczna – źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka • analiza infografiki – typy smogu i ich charakterystyka • portfolio – sposoby zapobiegania smogowi • praca z tekstem z podręcznika – globalne ocieplenie, emisja gazów cieplarnianych • analiza infografiki – efekt cieplarniany • analiza infografiki – przyczyny i skutki globalnych zmian klimatu • praca z tekstem z podręcznika – kwaśne opady • analiza infografiki – niszczenie warstwy ozonowej • dyskusja dydaktyczna – przykłady działań, które sprzyjają ochronie atmosfery
49.	Wpływ działalności człowieka na hydrosferę	• zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie • przyczyny deficytu wody na świecie • źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka • inne przykłady ingerencji człowieka w hydrosferę • wpływ budowy tam na rzekach na środowisko geograficzne	• omawia zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie • podaje przyczyny deficytu wody na świecie • wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka • omawia ingerencję człowieka w hydrosferę na przykładach budowy Wysokiej Tamy na Nilu oraz zaniku Jeziora Aralskiego • ocenia wpływ budowy tam na rzekach na środowisko geograficzne	XIII.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca z tekstem z podręcznika – zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie • dyskusja dydaktyczna – przyczyny deficytu wody na świecie • burza mózgów – źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka • analiza infografiki – ingerencja człowieka w hydrosferę na przykładach budowy Wysokiej Tamy na Nilu i zaniku Jeziora Aralskiego • poster – wpływ budowy tam na rzekach na środowisko geograficzne

50.	Wpływ działalności rolniczej na środowisko	- wpływ działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze - wpływ monokultury na środowisko przyrodnicze - chemizacja i mechanizacja rolnictwa a środowisko przyrodnicze - wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze - wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko przyrodnicze	- omawia wpływ działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze - przedstawia wpływ monokultury na środowisko przyrodnicze - omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze - prezentuje wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze w Polsce i na świecie - omawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko	XIII.3	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - analiza schematu – wpływ rolnictwa na środowisko przyrodnicze - portfolio – wpływ monokultury na środowisko przyrodnicze - dyskusja dydaktyczna – wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze - praca z tekstem z podręcznika i analiza infografiki – wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze w Polsce i na świecie - burza mózgów – wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko
51.	Wpływ działalności górniczej na środowisko	- rodzaje górnictwa - wpływ działalności górniczej na litosferę i rzeźbę terenu - wpływ kopalń na stosunki wodne - powstawanie leja depresyjnego - wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu - zagrożenia związane z górnictwem - sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze - rekultywacja terenów pogórnicznych	- wymienia rodzaje górnictwa - wyjaśnia wpływ działalności górniczej na litosferę i rzeźbę terenu - omawia wpływ kopalń na stosunki wodne - wyjaśnia, w jaki sposób powstaje lej depresyjny - przedstawia wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu - omawia zagrożenia związane z górnictwem - omawia sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze - wyjaśnia, na czym polega rekultywacja terenów pogórnicznych	XIII.4	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - burza mózgów – rodzaje górnictwa - dyskusja dydaktyczna – wpływ działalności górniczej na litosferę i rzeźbę terenu - praca z tekstem z podręcznika – wpływ kopalń na stosunki wodne - analiza infografiki – powstawanie leja depresyjnego - dyskusja dydaktyczna – wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu - praca z infografiką – zagrożenia związane z górnictwem - praca z tekstem z podręcznika – sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze - poster – rekultywacja terenów pogórnicznych
52.	Wpływ transportu i turystyki na środowisko	- wpływ transportu na warunki życia ludności - zanieczyszczenia emitowane przez środki transportu - wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze - zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową	- opisuje wpływ transportu na warunki życia ludności - wymienia zanieczyszczenia emitowane przez środki transportu - omawia wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze - opisuje zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową - określa wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne - wyjaśnia znaczenie terminu <i>pojemność turystyczna</i> - wskazuje możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego	XIII.5 XIII.6	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - analiza schematu – wpływ transportu na warunki życia ludności

		- wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne - pojemność turystyczna - zasady zrównoważonego rozwoju w turystyce, postawa nowego turysty	rozwoju, opisuje postawę nowego turysty		- praca z wykresem – ilość dwutlenku węgla emitowana przez różne rodzaje transportu - analiza infografiki – wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze - dyskusja dydaktyczna – zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową - mapa mentalna – wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>pojemność turystyczna</i> - analiza SWOT – pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki - dyskusja dydaktyczna – możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego rozwoju - burza mózgów – jak wcielić w życie postawę nowego turysty
53.	Krajobraz kulturowy i jego ochrona	- krajobraz kulturowy - czynniki kształtujące krajobraz kulturowy - cechy krajobrazu kulturowego miast i terenów wiejskich - degradacja krajobrazu miejskiego i krajobrazu rolniczego - działania służące ochronie krajobrazu kulturowego na świecie i w Polsce	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz kulturowy</i> - wymienia czynniki kształtujące krajobraz kulturowy - wymienia cechy krajobrazu kulturowego miast i terenów wiejskich - omawia przyczyny degradacji krajobrazu miejskiego i krajobrazu rolniczego - podaje przykłady zagrożeń krajobrazu kulturowego na świecie i w Polsce - podaje przykłady działań służących ochronie krajobrazów kulturowych na świecie i w Polsce	XIII.7	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa tematyczna - roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) - czasopisma geograficzne, artykuły prasowe - plansze dydaktyczne, słownik geograficzny - praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>krajobraz kulturowy</i> - analiza schematu – czynniki kształtujące krajobraz kulturowy - praca z infografiką – cechy krajobrazu kulturowego miast i terenów wiejskich - praca z tekstem z podręcznika i analiza fotografii – degradacja krajobrazu miejskiego i krajobrazu rolniczego - poster – zagrożenia krajobrazu kulturowego i przykłady działań służących ochronie krajobrazów kulturowych na świecie i w Polsce

54.	Rewitalizacja i działania proekologiczne	• rewitalizacja i jej rodzaje • przykłady negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych • działania proekologiczne w rolnictwie, przemyśle i usługach	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>rewitalizacja</i> • wymienia rodzaje rewitalizacji • podaje przykłady negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych • wymienia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej na wybranych obszarach • wyjaśnia, na czym polega postawa współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego	XIII.9	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi oraz dostępem do internetu, rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne (np. <i>Świat w liczbach</i>) • czasopisma geograficzne, artykuły prasowe • plansze dydaktyczne, słownik geograficzny • praca ze słownikiem geograficznym – wyjaśnienie znaczenia terminu <i>rewitalizacja</i> • analiza tabeli i dyskusja dydaktyczna – przykłady negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych • analiza infografiki – rodzaje rewitalizacji • praca z tekstem z podręcznika – przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej na wybranych obszarach
55.	Powtórzenie oraz sprawdzenie wiadomości i umiejętności z działu <i>Człowiek w środowisku geograficznym</i> Test sprawdzający				

Klasa 3

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
I. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski				
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
• podaje wartość powierzchni	• prezentuje na podstawie mapy	• przedstawia charakterystyczne cechy	• opisuje na podstawie mapy	• ocenia konsekwencje położenia

Polski oraz długość granic - wymienia i wskazuje na mapie państwa graniczące z Polską - wskazuje współrzędne geograficzne najdalej wysuniętych punktów - wymienia obszary morskie wchodzące w skład terytorium Polski - wymienia na podstawie mapy tematycznej jednostki tektoniczne Europy - podaje przykłady państw europejskich, które leżą w obrębie różnych struktur geologicznych - przedstawia podział dziejów Ziemi na ery i okresy - przedstawia podział surowców mineralnych - wymienia nazwy surowców mineralnych i ich występowanie w regionie, w którym mieszka - wymienia cechy ukształtowania powierzchni Polski - określa, w którym pasie rzeźby terenu jest położony region zamieszkania - wymienia czynniki wpływające na klimat Polski - wymienia termiczne pory roku - podaje na podstawie mapy tematycznej długość okresu wegetacyjnego i jego zróżnicowanie w Polsce - wskazuje na mapie wybrane rzeki Polski i podaje ich nazwy - podaje na podstawie mapy główne cechy sieci rzecznej w Polsce - wymienia największe i najgłębsze jeziora w Polsce i wskazuje je na mapie - wymienia na podstawie mapy największe sztuczne zbiorniki wodne w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminu	ogólnogeograficznej charakterystyczne cechy położenia fizycznogeograficznego Polski - przedstawia podział Polski na regiony fizycznogeograficzne i wskazuje te regiony na mapie - prezentuje na podstawie mapy geologicznej przebieg strefy T-T na obszarze Europy - podaje przykłady ważnych wydarzeń geologicznych charakterystycznych dla każdej ery - wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych zasobów surowców mineralnych w Polsce - wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w regionie, w którym mieszka - odczytuje informacje z krzywej hipsograficznej Polski - wymienia na podstawie mapy zlodowacenia w Polsce i ich zasięgi - omawia na podstawie map klimatycznych i klimatogramów cechy klimatu Polski - wymienia masy powietrza kształtujące warunki pogodowe w Polsce - wskazuje obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce - wymienia główne cechy sieci rzecznej w Polsce - wymienia zalety śródlądowego transportu wodnego - omawia na podstawie map tematycznych rozmieszczenie jezior w Polsce - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej przykłady poszczególnych typów jezior - omawia czynniki wpływające na temperaturę wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego - wskazuje najbardziej i najmniej zasolone rejony Morza Bałtyckiego	położenia fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski - wymienia i wskazuje na mapie jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski oraz regionu, w którym mieszka - omawia na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski - omawia znaczenie gospodarcze głównych zasobów surowców mineralnych Polski - przedstawia cechy rzeźby terenu Polski i jej pasowy układ - opisuje na podstawie infografiki formy rzeźby polodowcowej - omawia zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych i okresu wegetacyjnego w Polsce - porównuje na podstawie mapy klimatycznej zimowe i letnie temperatury powietrza w Polsce - przedstawia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach Polski - opisuje asymetrię dorzeczy Wisły i Odry oraz wyjaśnia jej przyczynę - porównuje na podstawie fotografii i planów jeziora morenowe i rynnowe oraz podaje ich przykłady - opisuje funkcje sztucznych zbiorników wodnych - podaje przyczyny różnego zasolenia wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego - opisuje florę i faunę Morza Bałtyckiego - omawia formy ochrony Morza Bałtyckiego	ogólnogeograficznej cechy charakterystyczne terytorium oraz granic Polski - omawia na podstawie tabeli i mapy tematycznej główne cechy budowy platformy wschodnioeuropejskiej - omawia na podstawie map geologicznych i różnych źródeł informacji ważniejsze wydarzenia geologiczne we własnym regionie - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce - omawia wpływ budowy geologicznej na ukształtowanie powierzchni Polski - charakteryzuje poszczególne pasy ukształtowania powierzchni Polski - wykazuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce - ocenia gospodarcze konsekwencje długości trwania okresu wegetacyjnego w różnych regionach Polski - podaje skutki niedoboru wody w wybranych regionach kraju - omawia główne typy genetyczne jezior - omawia znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze (w tym turystyczne) jezior i sztucznych zbiorników w Polsce - ocenia stan środowiska przyrodniczego Bałtyku	fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski - charakteryzuje na podstawie informacji z różnych źródeł dowolny makroregion w Polsce - opisuje na podstawie mapy tektoniczno-geologicznej Europy budowę geologiczną Polski na tle europejskich jednostek geologicznych - omawia skutki orogenezy hercyńskiej w Europie - wyjaśnia geologiczne uwarunkowania tworzenia się i występowania surowców energetycznych - identyfikuje związki pomiędzy budową geologiczną Polski i własnego regionu a głównymi cechami ukształtowania powierzchni - porównuje ukształtowanie powierzchni w pasie nizin i pasie pojezierzy oraz wyjaśnia przyczyny tych różnic - przedstawia charakterystykę klimatologiczną wybranego regionu - dokonuje na podstawie informacji z różnych źródeł analizy zasobów wodnych w swoim regionie - przedstawia perspektywy rozwoju żeglugi śródlądowej w Polsce - wyjaśnia, dlaczego północna część Polski ma większą jeziorność niż reszta kraju - omawia działania, które przyczyniają się do poprawy środowiska przyrodniczego wód Bałtyku
--	---	---	--	--

<i>jeziorność</i> - określa położenie Morza Bałtyckiego - charakteryzuje linię brzegową Morza Bałtyckiego - wskazuje na mapie główne zatoki, wyspy i cieśniny Morza Bałtyckiego				
II. Ludność i urbanizacja w Polsce				
Uczeń: - podaje aktualną liczbę ludności w Polsce - wskazuje na mapie województwa i ich stolice - wymienia województwa o wysokim i niskim współczynniku przyrostu naturalnego - podaje cechy piramidy wieku i płci ludności Polski - podaje aktualną wartość wskaźnika gęstości zaludnienia w Polsce - wymienia na podstawie mapy gęstości zaludnienia regiony silnie i słabo zaludnione - wymienia obszary o dodatnim i ujemnym współczynniku salda migracji wewnętrznych w Polsce - wymienia największe skupiska Polonii na świecie - posługuje się terminami: <i>aktywny zawodowo, bierny zawodowo, bezrobotny, stopa bezrobocia</i> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik aktywności zawodowej</i> - wymienia ekonomiczne grupy wiekowe ludności - wymienia podstawowe jednostki osadnicze - posługuje się terminem <i>wskaźnik urbanizacji</i> - podaje nazwy największych miast	Uczeń: - podaje przyczyny wyludniania się określonych regionów Polski - wymienia poszczególne szczeble podziału administracyjnego Polski - oblicza współczynnik przyrostu naturalnego - porównuje na podstawie wykresu średnią długość życia Polek i Polaków - podaje przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności w Polsce - omawia zróżnicowanie przestrzenne współczynnika salda migracji wewnętrznych w Polsce - podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce - wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności - podaje różnice między miastem a wsią - prezentuje na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce - wymienia główne funkcje miasta i podaje ich przykłady - charakteryzuje osadnictwo wiejskie w Polsce	Uczeń: - omawia na podstawie wykresu zmiany liczby ludności Polski - analizuje zmiany liczby ludności w miastach i na wsiach - omawia na podstawie mapy cechy podziału administracyjnego Polski - analizuje na podstawie wykresu zmiany współczynnika przyrostu naturalnego ludności w Polsce - podaje przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa - wymienia główne bariery osadnicze na obszarze Polski - omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce - wyjaśnia zmiany kierunków migracji wewnętrznych w Polsce - podaje główne kierunki współczesnych emigracji Polaków - oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego - analizuje na podstawie danych statystycznych strukturę zatrudnienia w Polsce - porównuje strukturę zatrudnienia we własnym województwie ze strukturą zatrudnienia w Polsce - określa przyczyny bezrobocia w Polsce - omawia najważniejsze cechy sieci osadniczej Polski - przedstawia czynniki rozwoju miast - opisuje współczesne funkcje wsi	Uczeń: - wyjaśnia przyczyny zmian liczby ludności Polski w latach 1946–2019 - omawia na podstawie mapy zmiany liczby ludności w poszczególnych województwach - przedstawia konsekwencje zmian liczby ludności Polski - przedstawia zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego według województw - omawia przyczyny małej liczby urodzeń w Polsce - omawia główne cechy struktury demograficznej Polski według płci i wieku - omawia na podstawie map tematycznych wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozmieszczenie ludności w Polsce - przedstawia pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych Polaków - analizuje przyrost rzeczywisty ludności Polski w przedziale czasowym - porównuje na podstawie wykresu współczynnik aktywności zawodowej Polski z wartościami dla wybranych krajów - wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności Polski - omawia zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia w Polsce - analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i podaje przyczyny jego	Uczeń: - omawia przyczyny zmian liczby ludności w swoim województwie w XXI w. - prognozuje skutki współczesnych przemian demograficznych w Polsce dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju - wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski - omawia skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce - opisuje przykłady wpływu ruchów migracyjnych na rozmieszczenie ludności w Polsce - wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów w naszym kraju - omawia sytuację na rynku pracy we własnej miejscowości (gminie, powiecie) - określa wpływ przemian społeczno-gospodarczych na procesy urbanizacyjne i osadnictwo wiejskie w Polsce

Polski • podaje przykłady aglomeracji monocentrycznych i policentrycznych w Polsce • wymienia województwa wysoko i nisko zurbanizowane			zróżnicowania • charakteryzuje czynniki wpływające na współczesne przemiany polskich miast • omawia przyczyny zmian w osadnictwie wiejskim w Polsce	
III. Gospodarka Polski				
Uczeń: • wymienia na podstawie mapy obszary o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rolnictwo ekologiczne</i> • wymienia mocne i słabe strony rolnictwa ekologicznego • podaje liczbę gospodarstw ekologicznych w poszczególnych województwach • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system wolnorynkowy, prywatyzacja</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>innowacyjna gospodarka</i> • wymienia główne działy i wyroby przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • wymienia najważniejsze rodzaje transportu w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>węzeł transportowy, terminal transportowy</i> • wymienia główne węzły i terminale transportowe w Polsce • wymienia najważniejsze porty handlowe, pasażerskie i rybackie w Polsce • wymienia towary przeładowywane w polskich portach handlowych • wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Polski • wyjaśnia znaczenie terminu <i>infrastruktura turystyczna</i>	Uczeń: • przedstawia regionalne zróżnicowanie przyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie wykresu strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • omawia cechy systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce • porównuje na podstawie wykresu liczbę gospodarstw ekologicznych oraz powierzchnię ekologicznych użytków rolnych w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu przed 1989 r. • podaje cechy przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • omawia zróżnicowanie przestrzenne gęstości dróg według województw w Polsce • wskazuje na mapie Polski główne drogi wodne – rzeki, kanały • wymienia warunki rozwoju transportu wodnego • przedstawia cechy polskiej gospodarki morskiej • wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • wymienia główne rodzaje zabytków kultury materialnej i niematerialnej	Uczeń: • omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce • analizuje udział i miejsce Polski w produkcji wybranych artykułów rolnych w Unii Europejskiej • przedstawia przyczyny rozwoju rolnictwa ekologicznego • przedstawia i rozpoznaje oznakowanie żywności ekologicznej • podaje przyczyny przemian strukturalnych w przemyśle Polski po 1989 r. • omawia zmiany zatrudnienia w przemyśle według sektorów własności w Polsce • przedstawia rozmieszczenie ośrodków przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • podaje przyczyny zmian w polskim transporcie • omawia zróżnicowanie sieci kolejowej w Polsce • charakteryzuje transport lotniczy w Polsce • porównuje na podstawie mapy ruch pasażerski w polskich portach lotniczych • omawia współczesne znaczenie morskich portów pasażerskich w Polsce • omawia strukturę przeładunków w głównych portach handlowych Polski • przedstawia czynniki warunkujące rozwój turystyki w Polsce • prezentuje na podstawie mapy zagospodarowanie turystyczne w różnych regionach Polski	Uczeń: • ocenia przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa we własnym regionie • charakteryzuje wybrane regiony rolnicze w Polsce • wskazuje cele certyfikacji i nadzoru żywności produkowanej w ramach systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce • charakteryzuje skutki przemian strukturalnych w przemyśle Polski po 1989 r. • omawia na podstawie informacji z różnych źródeł wartość nakładów na działalność badawczo-rozwojową oraz ich dynamikę w Polsce • uzasadnia potrzebę rozwijania nowoczesnych działów przemysłu • przedstawia przyczyny nierównomiernego rozwoju sieci kolejowej w Polsce • omawia rolę transportu w krajowej gospodarce • określa rolę transportu przesyłowego dla gospodarki Polski • charakteryzuje przemysł stoczniowy w Polsce • przedstawia stan rybactwa i przetwórstwa rybnego w Polsce • omawia znaczenie infrastruktury turystycznej i dostępności komunikacyjnej dla rozwoju turystyki • omawia rolę turystyki w krajowej gospodarce • ocenia walory przyrodnicze i kulturowe dla rozwoju turystyki wybranego regionu w Polsce	Uczeń: • analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na możliwości przemian strukturalnych w rolnictwie Polski • przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce • ocenia wpływ przystąpienia Polski do Unii Europejskiej na rozwój przemysłu w naszym kraju • przedstawia hipotezy dotyczące perspektyw rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • omawia znaczenie głównych węzłów i terminali transportowych w gospodarce kraju • opisuje specjalizacje polskich portów morskich • określa perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • określa znaczenie lotnictwa w komunikacji krajowej i międzynarodowej • wykorzystuje mapę i odbiornik GPS do opisanie atrakcji turystycznych na wybranej trasie

IV. Stan środowiska i jego ochrona w Polsce				
Uczeń: - wymienia źródła zanieczyszczeń powietrza w Polsce - podaje przyczyny powstawania smogu - wymienia miasta w Unii Europejskiej najbardziej zanieczyszczone pyłami - wymienia rodzaje odpadów stanowiące zagrożenie dla środowiska - wyjaśnia główne motywy ochrony przyrody w Polsce - wymienia formy ochrony przyrody w Polsce - podaje na podstawie danych statystycznych liczbę obiektów będących poszczególnymi formami ochrony przyrody	Uczeń: - przedstawia wielkość emisji ważniejszych zanieczyszczeń powietrza w Polsce - podaje przyczyny zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych - wskazuje na mapie przykłady parków narodowych, krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w Polsce	Uczeń: - charakteryzuje na wybranych przykładach zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego w Polsce - przedstawia konsekwencje emisji zanieczyszczeń powietrza - wymienia przyczyny degradacji gleb - opisuje walory wybranych parków narodowych - wymienia proekologiczne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego	Uczeń: - wymienia sposoby ograniczenia zanieczyszczenia atmosfery - analizuje produkcję odpadów przemysłowych i komunalnych w Polsce według województw - wyjaśnia różnice w sposobie ochrony przyrody w parkach narodowych i rezerwatach przyrody - wymienia przykłady współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony przyrody	Uczeń: - wykorzystuje aplikację GIS do analizy stanu zanieczyszczenia powietrza w swoim regionie - uzasadnia konieczność podejmowania globalnych działań na rzecz ochrony atmosfery - uzasadnia konieczność własnych działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego

Rozkład materiału i plan dydaktyczny OBLICZA GEOGRAFII do klasy trzeciej

Nr lekcji	Temat lekcji	Treści nauczania	Główne cele lekcji w postaci wymagań edukacyjnych Uczeń:	Zapis w nowej podstawie progra- mowej	Proponowane środki dydaktyczne i procedury osiągania celów
I. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski					
1.	Położenie i obszar Polski. Regiony fizycznogeograficzne	- położenie fizycznogeograficzne, matematyczne i geopolityczne Polski - konsekwencje położenia Polski - powierzchnia Polski - granice Polski - obszary morskie - sąsiedzi Polski - regiony fizycznogeograficzne Polski	- podaje cechy położenia fizycznogeograficznego Polski - przedstawia charakterystyczne cechy położenia matematycznego Polski - prezentuje na podstawie mapy współrzędne geograficzne najdalej wysuniętych punktów - podaje cechy położenia geopolitycznego Polski - ocenia konsekwencje położenia fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski - opisuje granice Polski i wymienia jej sąsiadów - przedstawia obszary morskie wchodzące w skład terytorium Polski - prezentuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej podział Polski na regiony fizycznogeograficzne	XIV.1	- podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy - komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) - mapa ogólnogeograficzna Polski - plansze dydaktyczne - praca z mapą ogólnogeograficzną Polski – cechy położenia fizycznogeograficznego Polski - praca z mapą ogólnogeograficzną Polski – charakterystyczne cechy położenia matematycznego Polski i współrzędne geograficzne najdalej wysuniętych punktów - dyskusja dydaktyczna – cechy położenia geopolitycznego Polski - dyskusja dydaktyczna – konsekwencje położenia fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski - praca z mapą ogólnogeograficzną Polski – granice i sąsiedzi Polski - praca z mapą – obszary morskie wchodzące w skład terytorium Polski - praca z mapą ogólnogeograficzną Polski – podział Polski na regiony fizycznogeograficzne

GEOGRAFIA-POZIOM PODSTAWOWY
Rok szkolny 2025-2026

2. 3.	Budowa geologiczna Polski	• Polska na tle jednostek tektonicznych Europy • jednostki tektoniczne Polski • najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski	• przedstawia budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy • uzasadnia, że Polska ma szczególne położenie geologiczne na kontynencie europejskim • wymienia i opisuje na podstawie mapy tematycznej jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski • omawia na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski	XIV.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • tabele stratygraficzne • plansze dydaktyczne • praca z mapą tematyczną – budowa geologiczna Polski na tle struktur geologicznych Europy • dyskusja dydaktyczna – geologiczne położenie Polski na kontynencie europejskim • praca z mapą tematyczną – jednostki tektoniczne na obszarze Polski • analiza tabeli stratygraficznej – najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski
4.	Surowce mineralne Polski	• podział surowców mineralnych • rozmieszczenie głównych surowców mineralnych w Polsce • znaczenie gospodarcze głównych zasobów surowców mineralnych w Polsce	• przedstawia podział surowców mineralnych • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce • wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych surowców mineralnych w Polsce • omawia znaczenie gospodarcze głównych surowców mineralnych w Polsce	XIV.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie związane surowcami mineralnymi Polski • plansze dydaktyczne • praca z tekstem podręcznika – podział surowców mineralnych • dyskusja dydaktyczna – przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce • analiza mapy – rozmieszczenie głównych zasobów surowców mineralnych w Polsce • dyskusja dydaktyczna – znaczenie gospodarcze głównych zasobów surowców mineralnych w Polsce

5. 6.	Ukształtowanie powierzchni Polski	• czynniki wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski • zlodowacenia w Polsce i ich zasięg • formy rzeźby polodowcowej • krzywa hipsograficzna Polski • cechy ukształtowania powierzchni Polski • pasy rzeźby terenu	• wymienia czynniki wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski • omawia na podstawie mapy tematycznej zlodowacenia w Polsce oraz ich zasięgi • opisuje na podstawie infografiki formy rzeźby polodowcowej • analizuje krzywą hipsograficzną Polski • podaje cechy ukształtowania powierzchni Polski • charakteryzuje pasy rzeźby terenu i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej Polski	XIV.4	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie związane ze środowiskiem przyrodniczym Polski • plansze dydaktyczne • praca z mapą ogólnogeograficzną i geologiczną Polski – czynniki wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski • praca z mapą tematyczną – zlodowacenia w Polsce i ich zasięgi • analiza infografiki – formy rzeźby polodowcowej • analiza krzywej hipsograficznej Polski • praca z mapą ogólnogeograficzną Polski – cechy i pasowy układ rzeźby terenu w Polsce
7. 8.	Klimat Polski	• cechy klimatu Polski • czynniki kształtujące klimat Polski • masy powietrza kształtujące pogodę w Polsce • zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych i okresu wegetacyjnego w Polsce • zróżnicowanie klimatyczne w Polsce	• omawia na podstawie map klimatycznych i klimatogramów cechy klimatu Polski • charakteryzuje na podstawie map i klimatogramów czynniki kształtujące klimat Polski • przedstawia wpływ mas powietrza na pogodę w Polsce • omawia zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych i okresu wegetacyjnego w Polsce • analizuje zróżnicowanie klimatyczne Polski na podstawie klimatogramów	XIV.5 XIV.6	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • analiza map klimatycznych i klimatogramów – cechy klimatu Polski • praca z mapą ogólnogeograficzną Polski i Europy oraz analiza klimatogramów – czynniki wpływające na klimat Polski • dyskusja dydaktyczna – wpływ mas powietrza na pogodę w Polsce • analiza map klimatycznych – zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych i okresu wegetacyjnego w Polsce • analiza klimatogramów – zróżnicowanie klimatyczne Polski

9.	Zasoby wodne Polski. Sieć rzeczna	• zasoby wodne Polski • obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce • przyczyny niedoboru wody w Polsce • cechy sieci rzecznej w Polsce	• wyjaśnia uwarunkowania występowania wody na Ziemi • charakteryzuje zasoby wodne Polski • wskazuje na podstawie mapy tematycznej obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce • opisuje przyczyny niedoboru wody w Polsce • prezentuje na podstawie map tematycznych cechy sieci rzecznej Polski i wyjaśnia jej zróżnicowanie	XIV.7 XIV.9	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie związane ze środowiskiem przyrodniczym Polski • plansze dydaktyczne • burza mózgów – warunki występowania wody na Ziemi • dyskusja dydaktyczna – zasoby wodne Polski • praca z tekstem podręcznika i mapą tematyczną – obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce • mapa mentalna – przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach Polski • analiza map tematycznych – cechy i zróżnicowanie sieci rzecznej w Polsce
10.	Jeziora w Polsce	• występowanie jezior w Polsce • najmniejsze i największe jeziora w Polsce • typy genetyczne jezior w Polsce • sztuczne zbiorniki wodne • znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze (w tym turystyczne) jezior i sztucznych zbiorników	• opisuje rozmieszczenie jezior w Polsce • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski najmniejsze i największe jeziora w naszym kraju • charakteryzuje na wybranych przykładach główne typy genetyczne jezior Polski • przedstawia typy sztucznych zbiorników wodnych i podaje ich przykłady • wykazuje funkcje sztucznych zbiorników i ich rozmieszczenie na obszarze Polski • omawia znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze (w tym turystyczne) jezior i sztucznych zbiorników wodnych w Polsce	XIV.8	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa ogólnogeograficzna Polski • praca z mapą tematyczną Polski – rozmieszczenie jezior w Polsce • praca z mapą ogólnogeograficzną Polski – najmniejsze i największe jeziora w Polsce • praca z tekstem podręcznika – główne typy genetyczne jezior w Polsce na wybranych przykładach • dyskusja dydaktyczna – typy sztucznych zbiorników wodnych i ich przykłady • praca z tekstem podręcznika – funkcje sztucznych zbiorników i ich rozmieszczenie na obszarze Polski • praca z tekstem podręcznika – znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze (w tym turystyczne) jezior i sztucznych zbiorników wodnych w Polsce
11.	Środowisko przyrodnicze Morza Bałtyckiego	• cechy Morza Bałtyckiego • temperatura i zasolenie wody w Bałtyku • flora i fauna Bałtyku • stan środowiska Morza Bałtyckiego i formy jego ochrony	• prezentuje na podstawie mapy tematycznej cechy Morza Bałtyckiego • omawia na podstawie map tematycznych właściwości fizyczne Morza Bałtyckiego – zasolenie i temperaturę jego wód powierzchniowych • odczytuje z mapy tematycznej zasolenie wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego • opisuje florę i faunę Bałtyku • przedstawia stan środowiska przyrodniczego wód Bałtyku • omawia formy ochrony Morza Bałtyckiego	XVI.1	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa ogólnogeograficzna • praca z mapą tematyczną – cechy Morza Bałtyckiego • analiza mapy tematycznej – właściwości fizyczne Morza Bałtyckiego (zasolenie i temperatura wód powierzchniowych) • praca z mapą tematyczną – zasolenie wód Morza Bałtyckiego • praca z tekstem podręcznika – flora i fauna Bałtyku • praca z materiałem źródłowym – stan środowiska przyrodniczego wód Bałtyku • praca z tekstem podręcznika – formy ochrony Morza Bałtyckiego

12.	Sprawdzenie wiadomości z działu <i>Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski</i>				
	Test sprawdzający				
II. Ludność i urbanizacja w Polsce					
13.	Liczba ludności Polski i jej zmiany	• zmiany liczby ludności Polski • podział administracyjny Polski • konsekwencje zmian liczby ludności w Polsce	• prezentuje na podstawie wykresu zmiany liczby ludności Polski • omawia na podstawie wykresu zmiany liczby ludności w miastach i na wsiach oraz podaje przyczyny tych zmian • omawia na podstawie mapy administracyjnej Polski cechy podziału administracyjnego Polski • wskazuje na mapie województwa i ich stolicy • omawia zmiany liczby ludności w Polsce i ich konsekwencje • podaje przyczyny wyludniania się określonych regionów Polski	XV.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa rozmieszczenia ludności • mapa administracyjna Polski • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie związane z potencjałem ludnościowym • analiza wykresu – zmiany liczby ludności Polski • analiza wykresu – zmiany liczby ludności w miastach i na wsiach oraz przyczyny tych zmian • praca z mapą administracyjną Polski – cechy podziału administracyjnego Polski • praca z mapą administracyjną Polski – województwa i ich stolicy • praca z tekstem podręcznika – zmiany liczby ludności w Polsce i ich konsekwencje • dyskusja dydaktyczna – przyczyny wyludniania się określonych regionów Polski

14. 15.	Struktura demograficzna ludności Polski	• przyrost naturalny ludności Polski • współczynnik przyrostu naturalnego • zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego • przyczyny małej liczby urodzeń w Polsce • współczynnik dzietności • struktura ludności według wieku i płci • piramida wieku i płci ludności Polski • starzenie się polskiego społeczeństwa • skutki współczesnych przemian demograficznych w Polsce	• analizuje na podstawie wykresu zmiany przyrostu naturalnego ludności w Polsce • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego • wskazuje na podstawie mapy tematycznej zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego • omawia przyczyny małej liczby urodzeń w Polsce • analizuje na podstawie wykresu współczynnik dzietności w Polsce • prezentuje na podstawie piramidy wieku i płci ludności Polski cechy struktury wieku i płci polskiego społeczeństwa • analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski • podaje przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa • charakteryzuje na podstawie danych statystycznych strukturę ludności Polski według wieku i płci • podaje skutki współczesnych przemian demograficznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju	XV.2 XV.3	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie związane z potencjałem ludnościowym • analiza wykresu – zmiany przyrostu naturalnego ludności w Polsce • ćwiczenia obliczeniowe – współczynnik przyrostu naturalnego • analiza mapy tematycznej – zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego • dyskusja dydaktyczna – przyczyny małej liczby urodzeń w Polsce • analiza piramidy wieku – cechy struktury wieku i płci • analiza wykresu – analiza współczynnika dzietności w Polsce • analiza piramidy wieku i płci ludności Polski • dyskusja dydaktyczna – przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa • analiza danych statystycznych – struktura ludności Polski według wieku i płci • portfolio – skutki współczesnych przemian demograficznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju
16.	Rozmieszczenie ludności w Polsce	• gęstość zaludnienia • czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce	• prezentuje na podstawie mapy tematycznej zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • analizuje na podstawie mapy gęstość zaludnienia według województw • podaje przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • określa skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce	XV.1	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie związane z potencjałem ludnościowym • analiza mapy tematycznej – zróżnicowanie gęstości zaludnienia • analiza mapy gęstości zaludnienia – gęstość zaludnienia według województw • praca z tekstem podręcznika – przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce • dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • portfolio – skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce

17.	Migracje	• przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • cechy współczesnych migracji wewnętrznych • współczynnik salda migracji • migracje zagraniczne • kierunki emigracji Polaków • Polacy na świecie • skutki migracji zagranicznych • przyrost rzeczywisty w Polsce	• omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • opisuje cechy współczesnych migracji wewnętrznych • analizuje na podstawie wykresu wielkość migracji wewnętrznych w miastach • prezentuje na podstawie mapy tematycznej zróżnicowanie przestrzenne salda migracji wewnętrznych w Polsce • omawia przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • podaje główne kierunki współczesnych emigracji Polaków • wymienia największe skupiska Polonii na świecie • przedstawia skutki migracji zagranicznych • omawia na podstawie danych statystycznych zmiany przyrostu rzeczywistego w Polsce • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego	XV.4	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • praca z tekstem podręcznika – przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • dyskusja dydaktyczna – cechy współczesnych migracji wewnętrznych • analiza wykresu – wielkość migracji wewnętrznych w miastach • analiza mapy tematycznej – zróżnicowanie przestrzenne salda migracji wewnętrznych w Polsce • plakat na temat przyczyn migracji zagranicznych w Polsce • analiza mapy tematycznej – główne kierunki współczesnych emigracji Polaków • praca z mapą tematyczną – największe skupiska Polonii na świecie • analiza SWOT – skutki migracji zagranicznych • analiza danych statystycznych – zmiany przyrostu rzeczywistego w Polsce • ćwiczenia obliczeniowe – współczynnik przyrostu rzeczywistego
18.	Rynek pracy w Polsce	• aktywność zawodowa Polaków • struktura zatrudnienia ludności w Polsce • bezrobocie w Polsce • zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia w Polsce	• omawia aktywność zawodową Polaków • wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności • określa współczynnik aktywności zawodowej • analizuje na podstawie danych statystycznych i mapy tematycznej strukturę zatrudnienia ludności w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • prezentuje na podstawie mapy tematycznej zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia w Polsce	XV.5	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • dyskusja dydaktyczna – aktywność zawodowa Polaków • burza mózgów – czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności • analiza danych statystycznych – współczynnik aktywności zawodowej • analiza danych statystycznych i mapy tematycznej – struktura zatrudnienia w Polsce • burza mózgów – przyczyny bezrobocia w Polsce • portfolio – przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce • analiza mapy tematycznej – zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia w Polsce

19.	Urbanizacja i sieć osadnicza w Polsce	• sieć osadnicza w Polsce • funkcje miast w Polsce • urbanizacja w Polsce • wskaźnik urbanizacji • zespoły miejskie – aglomeracje • wielkość miast w Polsce • współczesne przemiany polskich miast • osadnictwo wiejskie w Polsce • przemiany w osadnictwie wiejskim w Polsce	• przedstawia zmiany sieci osadniczej w Polsce • omawia funkcje miast w Polsce • prezentuje czynniki decydujące o rozwoju miast • wyjaśnia uwarunkowania procesów urbanizacyjnych w Polsce • prezentuje na podstawie wykresu i mapy tematycznej zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce • wyróżnia typy aglomeracji i podaje ich przykłady • analizuje na podstawie wykresu i danych statystycznych wielkość miast w Polsce • analizuje czynniki wpływające na przemiany zachodzące w polskich miastach • charakteryzuje osadnictwo wiejskie w Polsce • podaje przyczyny przemian w osadnictwie wiejskim w Polsce • opisuje współczesne funkcje wsi	XV.6	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie związane z osadnictwem • praca z tekstem podręcznika – zmiany sieci osadniczej w Polsce • dyskusja dydaktyczna – funkcje miast w Polsce • dyskusja dydaktyczna – czynniki decydujące o rozwoju miast • praca z tekstem podręcznika – uwarunkowania współczesnych procesów urbanizacyjnych w Polsce • analiza mapy tematycznej – przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce • praca z tekstem podręcznika i mapą – typy aglomeracji i ich przykłady • analiza wykresu i danych statystycznych – wielkość miast w Polsce • dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na przemiany w polskich miastach • plakat na temat osadnictwa wiejskiego w Polsce • burza mózgów – przyczyny przemian w osadnictwie wiejskim w Polsce • praca z tekstem podręcznika – współczesne funkcje wsi
20.	Sprawdzenie wiadomości z działu <i>Ludność i urbanizacja w Polsce</i> Test sprawdzający				
III. Gospodarka Polski					

GEOGRAFIA-POZIOM PODSTAWOWY
Rok szkolny 2025-2026

21.	Warunki rozwoju rolnictwa w Polsce	• czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa • obszary o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce • wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na możliwości przemian w polskim rolnictwie	• wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie mapy tematycznej regionalne zróżnicowanie przyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa • ocenia przyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w swoim regionie • omawia pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce • omawia wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na możliwości przemian w polskim rolnictwie	XV.7	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie o tematyce rolniczej • praca z tekstem podręcznika – przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce • praca z mapą tematyczną – regionalne zróżnicowanie przyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa • praca z materiałami źródłowymi – przyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w regionie, którym uczeń mieszka • dyskusja dydaktyczna – wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na możliwości przemian w polskim rolnictwie
22.	Rolnictwo ekologiczne w Polsce	• rolnictwo ekologiczne • cechy rolnictwa ekologicznego w Polsce • przyczyny rozwoju rolnictwa ekologicznego • gospodarstwa ekologiczne w Polsce • system certyfikacji gospodarstw ekologicznych w Polsce	• wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>rolnictwo ekologiczne</i> • omawia cechy rolnictwa ekologicznego w Polsce • przedstawia przyczyny rozwoju rolnictwa ekologicznego • analizuje na podstawie mapy tematycznej przestrzenne rozmieszczenie gospodarstw ekologicznych w Polsce • wskazuje cele certyfikacji żywności produkowanej w ramach systemu gospodarstwa ekologicznego w Polsce • omawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju rolnictwa ekologicznego	XV.8	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie o tematyce rolniczej • praca z tekstem podręcznika – rolnictwo ekologiczne • dyskusja dydaktyczna – cechy systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce • dyskusja dydaktyczna – przyczyny rozwoju rolnictwa ekologicznego • praca z mapą tematyczną – przestrzenne rozmieszczenie gospodarstw ekologicznych w Polsce • praca z tekstem podręcznika – cele certyfikacji żywności produkowanej w ramach systemu gospodarstwa ekologicznego w Polsce • analiza SWOT – pozytywne i negatywne skutki rozwoju rolnictwa ekologicznego

23.	Przemiany przemysłu w Polsce	• stan polskiego przemysłu przed 1989 r. • przyczyny przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r. • charakter przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r. • zmiany w strukturze produkcji przemysłowej w Polsce • zmiany produkcji wybranych wyrobów przemysłowych • skutki przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r.	• omawia stan polskiego przemysłu przed 1989 r. • podaje przyczyny przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r. • określa charakter przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r. • omawia zmiany w strukturze produkcji przemysłowej w Polsce • przedstawia zmiany produkcji wybranych wyrobów przemysłowych • charakteryzuje skutki przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r.	XV.9	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie o tematyce gospodarczej (ze szczególnym uwzględnieniem polskiego przemysłu) • dyskusja dydaktyczna – stan polskiego przemysłu przed 1989 r. • praca z tekstem podręcznika – przyczyny przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r. • dyskusja dydaktyczna – charakter przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r. • praca z tekstem podręcznika – zmiany w strukturze produkcji przemysłowej w Polsce • analiza danych statystycznych – zmiany produkcji wybranych wyrobów przemysłowych • dyskusja dydaktyczna – skutki przemian strukturalnych w polskim przemyśle po 1989 r.
-----	------------------------------	--	--	------	--

24. 25.	Transport w Polsce	• uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów transportu • przyczyny zmian w polskim transporcie • zróżnicowanie sieci transportowej w Polsce – transport samochodowy, kolejowy, lotniczy, wodny i przesyłowy • przyczyny zmian w sieci transportowej w Polsce • główne węzły i terminale transportowe w Polsce • rola sieci transportu w krajowej gospodarce	• przedstawia uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów transportu w Polsce • opisuje na podstawie schematu przyczyny zmian w polskim transporcie • prezentuje na podstawie wykresu udział transportu samochodowego i kolejowego w przewozach ładunków i pasażerów • omawia zróżnicowanie przestrzenne gęstości dróg utwardzonych w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej w Polsce • przedstawia zmiany w polskim transporcie lotniczym • porównuje na podstawie mapy tematycznej ruch pasażerski w polskich portach lotniczych • przedstawia warunki rozwoju transportu wodnego • określa rolę transportu przesyłowego dla gospodarki Polski • wymienia główne węzły i terminale transportowe w Polsce • omawia rolę sieci transportu w krajowej gospodarce	XV.10	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie na temat transportu • praca z tekstem podręcznika – uwarunkowania rozwoju i struktura transportu w Polsce • analiza schematu – przyczyny zmian w polskim transporcie • analiza wykresu – udział transportu samochodowego i kolejowego w przewozach ładunków i pasażerów • praca z mapą tematyczną – zróżnicowanie przestrzenne gęstości dróg utwardzonych w Polsce • praca z mapą tematyczną – zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej w Polsce • dyskusja dydaktyczna – zmiany w polskim transporcie lotniczym • praca z mapą tematyczną – ruch pasażerski w polskich portach lotniczych • dyskusja dydaktyczna – warunki rozwoju transportu wodnego • praca z tekstem podręcznika – rola transportu przesyłowego dla gospodarki Polski • dyskusja dydaktyczna i praca z mapą tematyczną – główne węzły i terminale transportowe w Polsce • plakat na temat roli sieci transportu w krajowej gospodarce
------------	--------------------	---	--	-------	--

GEOGRAFIA-POZIOM PODSTAWOWY
Rok szkolny 2025-2026

26.	Gospodarka morską Polski	• cechy polskiej gospodarki morskiej • główne porty handlowe na polskim wybrzeżu • ruch pasażerski w polskich portach morskich • struktura przeładunków w głównych portach handlowych • przemysł stoczniowy • rybactwo i przetwórstwo rybne	• przedstawia cechy polskiej gospodarki morskiej • wskazuje na mapie główne porty handlowe na polskim wybrzeżu • omawia wielkość ruchu pasażerskiego w polskich portach morskich • omawia strukturę przeładunków w głównych portach handlowych w Polsce • charakteryzuje przemysł stoczniowy w Polsce • przedstawia stan rybactwa i przetwórstwa rybnego w Polsce	XVI.2	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna i ogólnogeograficzna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie na temat gospodarki morskiej • analiza danych statystycznych – cechy polskiej gospodarki morskiej • praca z mapą ogólnogeograficzną – główne porty handlowe na polskim wybrzeżu • analiza danych statystycznych – wielkość ruchu pasażerskiego w polskich portach morskich • analiza danych statystycznych – struktura przeładunków w głównych portach handlowych Polski • dyskusja dydaktyczna – przemysł stoczniowy w Polsce • praca z tekstem podręcznika – stan rybactwa i przetwórstwa rybnego w Polsce
27.	Walory turystyczne Polski	• atrakcyjność turystyczna • walory przyrodnicze i kulturowe rozwoju turystyki w Polsce • polskie obiekty na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • infrastruktura turystyczna i dostępność komunikacyjna • atrakcje turystyczne na przykładzie wybranej trasy wycieczki turystycznej	• wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Polski • wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie walorów przyrodniczych Polski • podaje przykłady walorów kulturowych w Polsce • prezentuje polskie obiekty wpisane na <i>Listę światowego dziedzictwa UNESCO</i> • omawia znaczenie infrastruktury turystycznej i dostępności komunikacyjnej dla rozwoju turystyki • projektuje trasę wycieczki turystycznej z uwzględnieniem atrakcji turystycznych w miejscowości lub regionie	XV.11 XV.12	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • roczniki statystyczne lub inne opracowania statystyczne • plansze dydaktyczne • albumy, czasopisma, leksykony, encyklopedie, słowniki, plakaty, fotografie o tematyce turystycznej • praca z tekstem podręcznika – czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną w Polsce • dyskusja dydaktyczna – czynniki wpływające na zróżnicowanie walorów przyrodniczych Polski • analiza SWOT – walory kulturowe rozwoju turystyki w Polsce • portfolio – polskie obiekty na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • dyskusja dydaktyczna – znaczenie infrastruktury turystycznej i dostępności komunikacyjnej dla rozwoju turystyki • praca z mapą– projekt trasy wycieczki turystycznej uwzględniający atrakcje turystyczne w miejscowości lub regionie, w którym uczeń mieszka
28.	Sprawdzenie wiadomości z działu <i>Gospodarka Polski</i> Test sprawdzający				

IV. Stan środowiska i jego ochrona w Polsce					
29.	Stan środowiska w Polsce	• stan środowiska w Polsce • źródła zanieczyszczeń powietrza • emisja zanieczyszczeń powietrza • powstawanie i skutki smogu • zanieczyszczenia wód • ochrona wód powierzchniowych • jakość wód powierzchniowych w regionie • odpady przemysłowe i komunalne • degradacja gleb • stan zanieczyszczenia powietrza w regionie	• omawia stan środowiska w Polsce i jego zmiany od lat 90. XX w. • wymienia źródła zanieczyszczeń powietrza • określa na podstawie wykresu wielkość emisji ważniejszych zanieczyszczeń powietrza w Polsce • podaje przyczyny powstawania smogu oraz jego skutki • wymienia przyczyny zanieczyszczeń wód • ocenia na podstawie mapy jakość wód powierzchniowych w Polsce • ocenia jakość wód powierzchniowych w swoim regionie • analizuje na podstawie mapy tematycznej produkcję odpadów przemysłowych i komunalnych w Polsce według województw • wymienia przyczyny degradacji gleb • analizuje na podstawie danych pozyskanych z aplikacji GIS aktualny stan zanieczyszczenia powietrza w swoim regionie	XIV.10 XIV.11	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • analiza danych statystycznych – stan środowiska w Polsce i jego zmiany od lat 90. XX w. • burza mózgów – źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w Polsce • analiza wykresu – wielkość emisji ważniejszych zanieczyszczeń powietrza w Polsce • praca z tekstem podręcznika – przyczyny powstawania smogu i jego skutki • dyskusja dydaktyczna – przyczyny zanieczyszczeń wód • analiza mapy tematycznej – jakość wód powierzchniowych w Polsce • praca z materiałami źródłowymi – jakość wód powierzchniowych w regionie, w którym uczeń mieszka • analiza mapy tematycznej – produkcja odpadów przemysłowych i komunalnych w Polsce według województw • dyskusja dydaktyczna – przyczyny degradacji gleb • praca z materiałami źródłowymi – aktualny stan zanieczyszczenia powietrza regionie, w którym uczeń mieszka (wykorzystanie aplikacji GIS)
30.	Ochrona środowiska przyrodniczego w Polsce	• motywy ochrony przyrody w Polsce • formy ochrony przyrody • rozmieszczenie form ochrony przyrody • krajowe i międzynarodowe działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce	• wyjaśnia główne motywy ochrony przyrody w Polsce • omawia formy ochrony przyrody w Polsce • wyjaśnia różnicę w sposobie ochrony przyrody w parkach narodowych i rezerwach przyrody • prezentuje na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie różnych form ochrony przyrody w Polsce, w tym w swoim regionie • wymienia przykłady współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego	XIV.11	• podręczniki, atlasy geograficzne, karty pracy • komputer z programami edukacyjnymi i dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny (w miarę możliwości szkoły) • mapa tematyczna • praca z tekstem podręcznika – główne motywy ochrony przyrody w Polsce • burza mózgów – formy ochrony przyrody w Polsce • praca z tekstem podręcznika – różnice w sposobie ochrony przyrody w parkach narodowych i rezerwach przyrody • analiza mapy tematycznej – rozmieszczenie różnych form ochrony przyrody w Polsce, w tym w regionie, w którym uczeń mieszka • praca z tekstem podręcznika – przykłady współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego

